

Exiliats i exiliades. Bases per a un treball definitiu

MARGARIDA COLOMER I ROVIRA
GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL DE MATARÓ
GRUP DE RECERCA DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA DE MATARÓ

Exiliat: Tota persona que es troba fora del seu país, del qual en té la nacionalitat, per ser perseguida o per temor a ser-ho a causa de la seva ètnia, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o per les seves opinions polítiques, i que no pot, a causa d'aquest temor, o no vol, acollir-se a la protecció d'aquest país.

Convenció de Ginebra, 1951

Introducció

L'exili republicà és considerat com el primer gran exili polític del XX. Des que començà la Guerra Civil hi va haver gent que fugia de la violència de les tropes franquistes. L'exili ni va ser un fet puntual ni va succeir només en una zona determinada. Durant tota la guerra hi va haver persones que fugien a mida que l'exèrcit franquista anava ocupant territoris. Els que havien tingut alguna responsabilitat republicana havien de marxar i escapar de la violència militar. Tenim l'exemple de la "Gran desbandà" des de Màlaga i ciutats properes en direcció al nord. L'última i gran marxa cap a l'exili fou la que coincideix amb la derrota de la guerra a Catalunya, entre gener i febrer de 1939.

La majoria dels exiliats marxà amb unes poques peces de roba, un matalàs, un record de família i res més. Gran part va fer el camí a peu; altres, amb més sort, van començar la fugida a dalt d'un cotxe o camió, però després a peu fins a la frontera. Pel camí van haver de patir els bombardeigs de l'exèrcit enemic, veient

morir part dels seus companys o familiars i patint gana i fred. Van creuar els Pirineus amb fred i neu a les muntanyes. En arribar a la frontera els gendarmes francesos separaren les dones i els infants dels homes, i tots va ser internats a camps de concentració, on van ser tractats com animals.

Fou un exili heterogeni: homes, dones, infants, vells, nadons... intel·lectuals, soldats, mecànics, pagesia, mestres, infermeres, persones d'oficis diversos... catalans, andalusos, gallecs, bascos, castellans... socialistes, comunistes, anarquistes, liberals, republicans i nacionalistes. Tothom buscava un racó de món per refugiar-se d'un exèrcit que s'havia sol·levat contra la República, constituïda sota la llibertat d'unes eleccions constituents.

Des de la recerca històrica podem comptabilitzar el nombre de morts que va causar la Guerra Civil, també dels exiliats, dels morts al front de batalla, dels que foren afusellats, dels internats a camps de

concentració, dels deportats als camps d'extermini però serà impossible descriure en tota la seva crua realitat el sofriment i el dolor que van patir totes aquestes persones. Persones que van haver de marxar del seu país per haver defensat una República i una Generalitat elegides democràticament.

En aquest treball es tracta de recuperar la memòria de totes les persones que des de Mataró es van haver d'exiliar. És una investigació complexa perquè manquen arxius i, en alguns casos, aquests estan molt dispersos. Sobre la Guerra Civil del 1936-39 a Mataró, ja hi ha moltes publicacions de Manel Salicrú, Josep Xaubet, Agustí Barrera, Josep Puig Pla i de mi mateixa. De l'exili mataroní republicà s'han publicat diverses biografies, molt interessants i significatives, però manca una relació de les dones i els homes que van marxar perquè estaven implicats en la defensa democràtica de les nostres institucions.

Fa tres anys que a Mataró es va començar a celebrar el **Dia Nacional de l'Exili i la Deportació**. El Govern de la Generalitat el va instituir en memòria dels fets esdevinguts el 5 de febrer de 1939, quan els màxims representants de les institucions republicanes -el president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys; el president del Govern Basc, José Antonio de Aguirre; el president de la Segona República espanyola, Manuel Azaña i el president de les Corts espanyoles, Diego Martínez Barrio, van travessar la ratlla fronterera, camí de l'exili, juntament amb desenes de milers de civils i soldats fidels a la República, dels quals la major part no va tornar mai més a casa seva.

Aquests actes han estat possibles gràcies a l'Ajuntament de Mataró amb el suport del Grup d'Historiadors Jaume Compte, el Grup de Recerca de la Memòria Històrica de Mataró i el Grup d'Història del Casal. L'objectiu és dignificar la memòria dels exiliats mataronins, i també per generar consciència davant els exilis i els desplaçaments forçosos de població que es produeixen actualment al món.

L'objectiu principal d'aquesta recerca és dignificar les persones que havien quedat a l'oblit i fer-hi participar els familiars que en vulguin donar testimoni. Ens agradaria recollir els records de tot el reguitzell de famílies que van haver de marxar a França i posteriorment a altres llocs. També els deportats als camps de la mort del nazisme. Així ampliarem el nombre d'exiliats que tenim recollit actualment i la participació dels seus familiars facilitarà que els actes d'homenatge siguin més complets.

En l'acte de commemoració del Dia Nacional de l'Exili i la Deportació del febrer de 2020, es va llegir un llistat confeccionat per Maria Salicrú-Maltas de 50 persones exiliades (veure l'annex). Vaig pensar que podria col·laborar engrandint-lo. A una servidora, conscient que estic vivint l'últim capítol de la meua vida, em toca prioritzar molt bé les tasques que en aquests moments tinc a mig fer. Per això em vaig comprometre amb la Maria que ampliaria la llista amb les biografies que tenia al meu arxiu particular i en els llibres que he escrit fins avui, comptant que ella ho pogués enriquir més endavant.

Una vegada feta la recerca, he aconseguit arribar a unes 200 persones exiliades. He trobat que algunes d'elles van haver de marxar el 1936, perseguides pels

descontrolats de la revolució social i les he incorporades. He decidit deixar-ho aquí i posar-ho a la disposició de la Maria Salicrú-Maltas perquè coordini un treball d'enriquiment col·lectiu. De fet en aquesta tasca de recerca hi ha col·laborat molta gent, tal i com s'indica en aquest estudi.

La relació d'exiliats i exiliades està ordenada per ordre alfabètic. Alguns de forma individual i altres adjuntant-hi els seus familiars que també marxaren. En aquest últim cas, s'ha intentat recuperar el nom dels familiars. Veureu que no tots tenen la mateixa informació, no ha estat possible obtenir-la de tothom. En algunes persones és molt extensa i en d'altres només sabem el nom i prou. El que volíem esbrinar eren les dades bàsiques personals, afiliació sindical i política, ofici, càrrecs, destinació a França i altres camps... i això és el que hem intentat. El resultat és el que teniu a les mans, esperant que un dia o altre es pugui ampliar.

Perquè el treball d'ampliació pugui ser més lleuger, després de cada personatge, he escrit i especificat si les fonts han estat familiars o bibliogràfiques, tot concretant-les específicament i en el cas que hagin sigut més d'una, també consta. Així es podrà contrastar i ampliar sempre que sigui necessari. Al final trobareu una bibliografia i els arxius que han estat consultats. També altres arxius que suggerim que es poden consultar i que no han sigut consultats.

Voldria agrair el suport dels familiars dels exiliats que m'han ajudat a trobar informació i molt especialment el de Xavier Clavell i Nadal, ja que gràcies a ell he pogut connectar amb alguns descendents d'exiliats. El testimoni dels familiars ha fet

que aquest treball tingués un valor afegit d'afecte i solidaritat entranyables. Ha estat una experiència inoblidable. El contacte personal amb les persones entrevistades, altres molt a partir del telèfon i del correu electrònic des de Madrid i des de Mèxic, ha estat emocionant.

Penso que encara queda camí per recórrer en la investigació. De Mataró va marxar molta gent. Segons un document de l'Ajuntament de 1940, 126 persones es trobaven en «paradero desconocido», un altre que es refereix a la població total, diu que hi ha 1.100 residents absents, entre aquests 960 homes i 183 dones, es pot pensar que la gran majoria eren exiliats. Just estem a un inici del treball. L'objectiu de publicar-lo en el Col·loqui d'Història i Debat és perquè, si algú s'anima a continuar, ja tindrà una base de dades, ja que no és res més que això.

RELACIÓ D'EXILIATS I EXILIADES

Abril i Catarineu, Darwin (Mataró, 1897 – Mataró, 1966). ERC. Sabater de professió. Fill de Josepa Catarineu i de Josep Abril i Argemí, primer alcalde republicà a Mataró afusellat pel franquisme. Casat amb Antònia Cullerell i Llivina. Regidor a l'Ajuntament de Mataró (1936-37). El 1937 anà al Front, estigué a diferents localitzacions fins al final de la guerra. S'exilià a Argelers. Tornà a Mataró el 1941. (Fonts: Colomer, 2018 i entrevista a familiars per Margarida Colomer).

Abril i Reniu, Enric (Santi Hilari Sacalm, 1887 - Mataró, 1978). PSOE-PCC. Unió de Rabassaires i PSUC. Va néixer a Sant Hilari, de jove anà amb el seu germà

Salvador a Sitges on es va casar amb Maria González i van viure a Argentona. Va fer de forner i de pagès. Des de la seva joventut va ser membre del PSOE. A Argentona fou fundador de la Unió de Rabassaires del Maresme i del Partit Comunista Català a la comarca. Durant la guerra va anar al front i s'exilià a França on va viure a Gurcy-le-Châtel (Seine-Marne) on va treballar de llenyataire amb la seves filles, Josepa i Antònia. També va col·laborar amb els maquis i amb el PSUC a l'exili. El 1975 va venir a Mataró i va viure amb la seva filla Margarida. Filles: **Margarida**, (Argentona, 1910 - Mataró, 2003) sindicalista de la CNT del tèxtil a Mataró. Fou cofundadora de les Joventuts Comunistes Unificades de Catalunya i posteriorment en la unificació JSUC el 1935. Durant la guerra va treballar en la formació de la Federació de les Dones a Catalunya i participà al Congrés Català de la Dona Jove. El 1938 anà al front amb en Pere Ardiaca en un autobús biblioteca i treballà en l'avituallament dels soldats. El gener de 1939 va sortir de Barcelona amb Santiago Carrillo i altres dirigents de les JSUC. Fou tancada a Argelers, s'escapà, fou empresonada i posada en llibertat gràcies a Patricio Azcárate, exambaixador de la República Espanyola al Regne Unit. Va embarcar a Bordeus rumb als Estats Units i després a Mèxic amb companys de les JSUC. El 1942 es casarà amb Josep Serradell (Román). El 1943 tornà a Catalunya on intentà reorganitzar les JSUC i el PSUC a la clandestinitat. El 1946 va sortir de Catalunya i anà a París on seguirà treballant per al PSUC. El 1975 tornà a Catalunya i viurà a Mataró amb el seu pare i el seu marit. Morí el 2003 a Mataró. **Josepa** (Argentona, 1913) i **Antònia**, (Argentona, 1916) durant la República i la guerra estaven organitzades a les JSUC, com totes les filles de l'Enric, hi feien

diferents serveis molt especialment amb infants refugiats que havien vingut d'arreu de l'Estat. El 25 de juliol de 1936, la Josepa serà la secretària del comitè local del PSUC. El 1939 van marxar a l'exili i van viure amb el seu pare a França. Casa seva era un punt de trobada entre enllaços dels maquis. Del després no en sabem gaire bé res. **Lucrecia** (Argentona, 1917) i **Montserrat** (Argentona, 1921), durant la guerra van fer voluntariat als refugiats de Mataró i Lucrecia, formava part de les JSUC. El 1936 fou infermera a l'Hospital dels Brigadistes. El 1939 es van exiliar i foren tancades a Argelers d'on se'n van escapar. Posteriorment sabem que Lucrecia va anar a viure a Rússia i Montserrat va estar molt malalta i va estar ingressada en un Hospital de Polònia on es va quedar a viure i treballar en l'aparell del Partit Comunista Espanyol a l'exili, i formà part de l'organització de Ràdio Pirenaica. (Font: *Diccionari Bibliogràfic del Moviment Obrer al Paísos Catalans, D'un Roig Encès* i entrevistes diverses a Margarida Abril de Margarida Colomer, 2006).

Albert i Corp, Esteve (Dosrius, 1914 - Andorra, 1995). Nosaltres Sols!, Estat Català i CNT. Promotor cultural, escriptor: poesia, teatre, memòries i treballs històrics. El 1931 arribà a Mataró on començarà a desplegar tota una sèrie d'activitats culturals i polítiques. Entrà a formar part del Cercle Catòlic d'Obrers, també fou membre de FEJOC, en contacte amb la CNT, s'implicà amb els Fets d'octubre de 1934. A l'inici de la guerra civil va organitzar el Comitè Antifeixista a Dosrius. Exiliat a França, col·laborà amb la resistència i ajudarà a passar pels Pirineus persones perseguides pels alemanys. Estarà al costat de personalitats catalanistes a l'exili i serà un dels promotors del Front Nacional de

Catalunya. Serà detingut i portat a la presó d'Ondarreta. En el retorn a Mataró serà jutjat el 22 de febrer de 1940. Absolt. Continuarà amb la seva activitat cultural i política fins a la seva mort. (Font: Reniu, 1998 i Giménez, 2019).

Albiol i Sánchez, Miquel (Godall, Tarragona, 25-8-1897 - Tomé, Xile, 1-11-1976). Guarda municipal de l'Ajuntament de Mataró el 1936. Viu el carrer de Fermí Galán núm. 223. Casat amb Rosa Serra i Baqués (Mataró, 1913), amb qui tingueren un fill Miquel (Santiago de Xile, 1942-Tomé, Xile, 2016). A la fi de la guerra civil s'exilià amb la seva dona, primer a França i després a Xile. El 4 d'agost de 1939 embarcà a Trompeloup-Paulhac a bord del *Winnipeg*, amb el qual arribà a Valparaíso el 3 de setembre de 1939. A Xile treballà com a pagès successivament a Santiago, Linares, Maipú i Talagante, instal·lant-se finalment a Tomé. (Font: Julió, 2003, Padró Municipal de Mataró de 1936, Fundació Josep Irla, Josep Vall).

Alcaide i Piferrer, Daniel (Mataró, 26-8-1896 - Mèxic, 25-11-1991). CNT. Treballador tèxtil. Vidu. Abans de la guerra fou secretari sindical i col·laborà en la premsa comarcal. Durant la guerra fou director del Departament Municipal i Delegat d'Economia de la Generalitat. Marxà a l'exili a França. Ingressà al camp núm. 3 barraca 21, AGOR. Posteriorment s'exilià a Xile. (Font: Arxiu Històric Pablo Iglesias, Pasajeros exiliados españoles en el vapor *Mexique* i Xavier Clavell).

Altabella i Garcia, Daniel Germà marista. Durant la guerra lluità al front republicà. El 1939 camí de l'exili, va morir d'un tret abans d'arribar a la frontera francesa. (Font: Salicrú, inèdit).

Anglas i Sarlat, Francesc (Mataró, 1899 - 1988). UGT i PSOE. Teixidor de professió, sindicalista de la UGT. Membre de la Unió de Cooperatives. A la Segona República va ser regidor a l'Ajuntament. Durant la guerra va ser secretari del Consell Municipal. El 1937 anà al front en les darreres llesves. S'exilià a França amb cinc membres de la seva família: **Encarnació Tubau i Creus**, la seva esposa, la seva filla, i també amb **Antònia Sarlat i Miquel**, la mare d'ell i una germana de la mare amb la seva filla. A la frontera els gendarmes els separaren. Ell fou tancat als camps de St. Cebrià, Argelers i Barcarès. La seva família el cap d'un temps va tornar a Mataró. Ell viurà a França fins el 1944 quan va tornar a Mataró. Fou jutjat i castigat amb una pena de 6 anys, empresonat a la Model un any i mig. En les eleccions de 1977 i en les de 1983 formà part de la candidatura socialista de manera honorífica. (Font: Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2020, resum escrit i llegit per Pere Anglas; Colomer, 2006; Giménez, 2019 i Xavier Clavell).

Anguera i Canals, Joan (Barcelona, 22-6-1915 - ?). Jornaler de professió. La seva mare Antònia Canals era natural de Mataró. Deportat al camp d'extermini de Mauthausen el 3 de març de 1941. Matrícula 3797. Traslladat a Sankt Lambrecht el 2 de juliol de 1943. És alliberat a Mauthausen el 5 de maig de 1945. (Font: Amical de Mauthausen-Barcelona i Xavier Clavell).

Aniento i Carmen, Ramon (Mataró, 18-12-1904 - Gusen, 22-10-1941). Va viure la seva infantesa a Mataró, al carrer de St. Josep Oriol núm.5. Més endavant la família va anar a viure a Barcelona on el seu pare feia de cuiner i en Ramon treballava de guàrdia urbà. Era republicà, estava implicat

en la política. El 1939 va marxar a l'exili anant a parar al camp d'Argelers, després en una Companyia de Treballadors Estrangers. Capturat el juny de 1940 al Departament de Vosges o Territori de Belfort. El 27 de gener de 1941 va ser capturat pels alemanys. Camp de presoners de guerra en el front (Frontstalags). Després va a un camp de presoners de guerra (XI-B-Fallingbostel), matrícula: 87671. Surt el 25 de gener de 1941 amb un comboi amb 1.472 republicans, dels quals en moren 1.079 a Mauthausen. Arriba al camp de Mauthausen el 27 de gener de 1941, matrícula: 5814. El 17 de febrer de 1941 és traslladat a Gusen. El 22 de setembre de 1941 fou assassinat, matrícula: 10277. (Font: Xavier Clavell, Amical de Mauthausen-Barcelona i Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2020, escrit i llegit per Assumpta Aniento. Per saber-ne més, vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Arcusa i Faiges, Manuel (Barcelona, 1896 - Mataró, 1962). Vidrier. Casat amb Hermínia Bertran i Miralles, fills Manel i Francesc. Inculpat pel Tribunal de Responsabilitats Polítiques. Al Llistat de la Cooperativa del Forn del Vidre segons l'Audiència Nacional estava en «paradero desconocido». (Font: Arxiu Audiència Nacional de Barcelona. Colomer, 2006, Ramon Salicrú i Xavier Clavell).

Arjona i Cantón, Isabel (Nador, Melilla 25-4-1914 - Mataró, 25-11-1997). Arribà a Mataró el 1921 amb la família, la mare Encarnació Cantón i Amat, el seu padrastre Josep Soler i Saurí, la germana Isabel i germanastres. D'idees anarquistes. Es va casar amb Felicià Jordà i Bellavista, treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Quan esclatà la guerra, Felicià marxà de voluntari al front. La Isabel restà

a la rereguarda amb la seva filla **Valquíria**, nascuda el 1936. En acabar la guerra, el marit estava reclòs en un camp de concentració franquista. Va marxar a l'exili amb el seu fill i la seva sogra, **Carme Bellavista i Gual**, que era germana de Ladislau Bellavista, líder anarquista. Temien represàlies per aquesta vinculació. Ingressà al camp d'Argelers, d'on pogué sortir perquè una família francesa necessitava una dona que sabés cuinar. Al cap de poc es va assabentar que Felicià havia sortit i estava lliure. Retornà a Mataró on va morir el 25 de novembre de 1997, als 83 anys. (Font: Encarnació Soler i Cantón).

Arjona i Cantón, Maria (Nador, Melilla 15-5-1915 - París, 22-2-2018). Arribà a Mataró el 1921 amb la seva família, la mare Encarnació Cantón i Amat, el seu padrastre Josep Soler i Saurí, la germana Isabel i germanastres. Treballadora de Molfort's S.A. D'ideals anarquistes. Es va casar durant la guerra amb Joan Badia i Cabrera. A l'acabament de la guerra marxà a l'exili. Fou tancada al camp d'Argelers, sortint-ne per anar a treballar a casa d'un militar francès. Es va vincular als maquisards, col·laborant amb la resistència francesa. En aquesta etapa conegué César Fessler, amb qui es casà i es divorcià anys després. Instal·lada a París, va tornar a Mataró en ocasions puntuals per visitar la família. Malgrat estar sola, mai va voler quedar-s'hi a viure. Deia que aquella no era la ciutat ni l'esperit que hi havia deixat, que era un poble endarrerit. Va morir a París el 22 de febrer de 2018, als 103 anys d'edat. (Font: Encarnació Soler i Cantón).

Arnó i Castanyer, Joan (Mataró, 20-2-1900 - Buenos Aires, 21-7-1969). Jornaler i conegut tenor de sarsuela mataroní. ERC, CNT i PSUC. Fill de Joan Arnó i Ribas

(Caldes d'Estrac, 1854) i de Maria Castanyer i Espriu (Arenys de Mar, 1863), tingueren sis fills: X (Arenys de Mar, 1887), Adrià (Arenys de Mar, 1888), Andreu (Arenys de Mar, 1890), Joan (Arenys de Mar 1894 - Mataró 1896), Joan i Hermínia (Mataró 1902 - 1990). El 19-8-1919 es casà amb Carme Dangla i Morera (Sant Andreu de Llavaneres, 1900 - Mataró, 1994), amb qui tingueren dos fills: Antoni (Mataró, 1921-2016) i Agustina (Mataró, 1931). Els primers dies de la guerra civil formà part del Comitè de Milícies Ciutadanes i durant el conflicte s'implicà activament a Mataró en multitud de festivals artístics en suport de la causa republicana a benefici de les milícies i dels hospitals de sang. A la fi de la guerra s'exilià deixant l'esposa i els dos fills a Catalunya. Va arribar a França on fou reclòs al camp d'Argelers i després marxà a Xile. El 4 d'agost de 1939 embarcà a Trompeloup-Paulhac a bord del *Winnipeg*, amb el qual arribà a Valparaíso el 3 de setembre de 1939. A l'exili es va casar amb **Rosa Serra i Baqués** (Mataró, 2-10-1909 - Buenos Aires, 1987), vídua d'Ignasi Alcalà (víctima de la guerra civil), amb una filla, **Rosa Alcalà i Serra** (Mataró, 1929 - Santiago de Xile, 1999). Tingueren un fill: Joan (Santiago de Xile, 1940 - Buenos Aires, 2006). Va residir a Santiago, al carrer de Sta. Elena 1411. El 1947 amb la seva dona i el fill es van traslladar a Buenos Aires. A Argentina va ser soci del Casal de Catalunya de Buenos Aires, abandonà la seva carrera artística i treballà com a tècnic tèxtil a una fàbrica fins a la jubilació. Sembla que també va marxar a l'exili amb ells un germà d'en Joan: **Adrià Arnó** dirigent de la CNT. També els acompanyava el pare de **Rosa Serra**. La família Serra tenien una botiga de roba al carrer de St. Joaquim de Mataró. En l'àmbit cultural com a tenor debutà el 1925

amb l'òpera *Marina*, del mestre Arrieta, a la qual seguiren *Bohemios* i *La Generala*, iniciant una carrera que el va portar, al llarg dels següents anys, a actuar entre altres sarsueles al 1926, *Cançó d'amor i de guerra*; el 1927, *Los Gavilanes*, *El lego de Sant Pablo*, *La Canción del naufrago*; el 1928, *Noche de Guerra*; el 1930, *El duo de la africana* (editada per la discogràfica *La Voz de su Amo*); el 1933, *Doña Franquista*, *Los de Aragón*, *La Dolorosa*, *Katuska*, *El cantar del arriero*; el 1935 *La canción del Olvido*; el 1936 *La alegría de la huerta*....Durant la guerra va fer tot un seguit de concerts a favor de la República. A l'exili va continuar actuant. El 1942 era director de l'Agrupació d'Amics de Catalunya, una associació en l'òrbita del PSUC. El llarg de 1945, col·laborà setmanalment, cantant primer al programa «Catalunya al servei de la democràcia», emès per Ràdio Yungay, i un cop es suspengué ho feu al programa «Per Catalunya» emès per Ràdio Argentina. (Font: Julió, 2003; Colomer, 2006; Xavier Clavell, Fundació Josep Irla i Josep Vall).

Astor i Masip, Josep (Mataró, 8-4-1909 - Gusen, 28-8-1941). Jornaler i músic. CNT. Saxofonista de l'orquestra Els Verds. Casat amb Remei Claus i Estrany (17-1-1911). Fills: Maria del Roser (3-6-1929) i Montserrat, morta de tifus. Resident al carrer de Clavé o Camí Fondo, 31, 1er. Durant la guerra anà al front de Madrid i després a la batalla de l'Ebre. S'exilià amb el seu germà **Joan Astor i Masip** (treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre). Formà part d'una Companyia de Treballadors Estrangers, en la construcció de la Línia Maginot. Els alemanys el feren presoner i l'enviaren a Polònia a l'Stalag H.B Hohenstein (avui Olstynek). El 6 d'agost surt en un comboi amb 165 republicans dels quals en van morir 118. El

9 d'agost de 1940 arribà a Mauthausen: matrícula: 3693. El 4 de gener de 1941 l'enviaren a Gusen on morí assassinat el 28 d'agost 1941. La família fa només tres anys que es va assabentar que era mort, el seu besnet ho va descobrir i comentava que la seva dona i les seves filles van morir pensant que s'havia quedat a França i s'havia oblidat de la família. (Fonts: Amical de Mauthausen-Barcelona, Xavier Clavell i el seu besnet Àlex Rodríguez Artigas).

Badia i Cabrera, Joan (Mataró, 17-6-1913 - ?). PSUC i UGT. Exiliat a França. Tornà a Mataró, fou jutjat el 12 d'agost de 1939 i arxivat el cas. (Font: Giménez, 2019 i Xavier Clavell).

Bachs i Cortina, Joan (Mataró, 21-3-1909 - Barcelona, 1977). Nosaltes Sols!. Casat el 1929 amb Teresa Brando i Sulava. Dependent del ram de comerç. Membre de l'Acadèmia Musical Mariana. Va ajudar a exiliar a moltes persones de Mataró. L'any 1943 és detingut per ser membre clandestí del FNC, organització constituïda a França el 1940 (Font: Masriera, 2012; Salicrú, inèdit i Xavier Clavell).

Ballescà i Prat, Joan (Mataró, 1912 - 2000). Militant del CADCI, Estat Català i Nosaltes Sols! Amant de l'excursionisme i empleat de banca. Vida Social a l'Iris. Participà activament en l'alçament del Fets d'Octubre de 1934 i en els de Maig de 1937. Durant la guerra va ser membre de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana amb Josep Layret i Massana, entre altres. Va anar al front i en ser dissolt el seu Regiment Pirinenc, núm. 1, els seus membres es van incorporar a la brigada 72ª Brigada Mixta. Més tard s'incorporà al Batalló de Muntanya Pirinenc Basco-Català. Va arribar a tenir el càrrec de sergent. El 10 de febrer, a la matinada,

arribava a França, després fou enviat a Argelers i a Agde. Va anar a parar a diversos camps de treball a França, va ser empresonat pels alemanys al camp de Beaudésert, fins que el reclamaren els patrons de la destil·leria on treballava. Després de treballar per la reconstrucció del FNC i d'un nou govern de la Generalitat a l'exili, tornà al cap de 9 anys a Mataró, el 25 de març de 1948. Manté afinitats amb ERC. (Font: Masriera, 2012; Dia Internacional de l'Exili i la Deportació 2020, resum llegit per F. Masriera; entrevista personal enregistrada el 1996 per Margarida Colomer; Giménez, 2019 i Ballescà, 1977).

Bartrolí i Leal, Cristina. Casada amb **Enric Ballesteros i Alcalde**, de la CNT, fou regidor a l'Ajuntament de Mataró el 8 de novembre de 1937. El 1939 es va exiliar a França. Morta a Tours el 1997 a 89 anys. (Font: Maria Àngels Bartrolí, Padró Municipal de 1936).

Bellsolell i Vilella, Joan B (Mataró, 1919 - 2008) Nosaltes Sols! Estat Català. Durant la guerra es va incorporar al Regiment de Muntanya dels Pirineus, 72a Brigada Mixta. Després dels Fets de Maig va ser fet presoner a Sant Marc i Santa Ana de Lleó. Fou alliberat, va fer el servei militar i és quan es va evadir i passà a França. Anà al camp d'Argelers. Col·laborà amb la resistència francesa contra els alemanys. L'any 1968, atret pel cinema, fundà Andorra Produccions SA, encetà un canal de TV catalana a l'Alguer i exposà el film *El món de Pau Casals* que va ser la seva obra més reconeguda. Retornà a Mataró i fou jutjat el 8 de maig de 1946, s'arxivaren les imputacions. Morí el 27 d'abril de 2008 (Font: Masriera, 2012 i Giménez, 2019).

Bellavista i Gual, Ladislau (Mataró, 1889 -

Aspres de Veinet, 1961). CNT. El 1913 va col·laborar en una vaga per la qual cosa fou empresonat. L'any 1921 fou organitzador de la CNT a la comarca del Maresme i membre destacat de la direcció d'aquest sindicat. El 1926 fou signant del manifest, juntament amb Ramon Molist, Joan Peiró i altres sindicalistes, en defensa del sindicalisme i de la legalització de la CNT. Va treballar a la Cooperativa del Forn del Vidre on ocupà càrrecs de responsabilitat a la junta directiva. L'agost de 1936 va participar en el Consell d'Economia Municipal de Mataró i en va ser vicepresident. A partir del Fets de Maig de 1937, va ser regidor d'Economia i Treball a l'Ajuntament. El 1939 va marxar a l'exili a França amb la seva esposa **Secundina Costa i Mercadal** i **Palmira**, la seva única filla que va morir als 16 anys a causa d'una malaltia, al cap de poc de ser a França. El matrimoni s'hi va quedar a viure. Ladislau morí l'1 de febrer de 1961 a Aspres de Veinet, departament dels Alts Alps, on residia des de feia quatre anys. (Font: *Diccionari Biogràfic del Moviment Obrer del Paísos Catalans*; Xavier Clavell i Padró Municipal 1936).

Belis i Cortès, Francesc (Badalona, 6-2-1883 - ?). Vidrier i treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Casat amb Magdalena Miralles i Gual, van tenir tres fills: Niabel, Francesc i Palmira. Segons el Tribunal de Responsabilitats polítiques es trobava «evadido». Morí el 1949. (Font: Audiència Nacional de Barcelona; Colomer, 2006 i Salicrú, inèdit).

Belis i Miralles, Francesc (Badalona, 13-6-1918 - ?). Fill de Francesc Belis i Cortès i de Magdalena Miralles i Gual. Espòs de Maria Codina. Aprenent, treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques es

trobava «evadido». (Font: Audiència Nacional de Barcelona, Padró Municipal de 1936 i Colomer, 2013).

Belis i Miralles, Niabel (Mataró, 22-2-1907-1948) CNT. Soldador. Exili a França. Empresonat a Nuremberg, camp de presoners de guerra XII-D-Trèveris. El 22-1-1941 arriba al camp de Dachau: matrícula: 23930. Trasllat el 5-10-1944 al camp annex de Buchenwald (Mittelbau-Dora, matrícula: 91782), després a Friedrichshafen, Kleinbodungen i Bergen-Belsen. Fou alliberat en aquest darrer camp el 13 d'abril de 1945. Morí el 1948. (Font: Colomer, 2013; Amical de Mauthausen- Barcelona i Xavier Clavell. Per saber-ne vegeu Aranyó-Soriano, 2017).

Belis i Peiró, Germinal (Mataró, 1932 - 2009). Fill de Niabel Belis i d'Aurora Peiró. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Anà a l'exili amb la seva família. Fou detingut i internat al camp de presoners de Dachau. (Font: Salicrú, inèdit).

Benaiges i Serres, Jesús (Pinell de Brai, 1909 - ?). CNT-FAI. Casat, vivia a la Muralla de Sant Llorenç. Treballador del camp. A la guerra marxà al front amb la columna García Oliver. A l'acabament de la guerra marxà a l'exili. Detingut el 14 de setembre de 1939 i jutjat el 3 de febrer de 1940, fou condemnat a cadena perpètua. El dia 11 d'octubre de 1942 li commutaren la pena per la de 30 anys. La seva neta, Núria Benaiges, explica que la seva àvia Maria Rosa va intentar marxar a l'exili amb els seus dos fills en Fèlix, pare de la Núria, i el seu germà de 3 anys, en Josep. El seu marit era membre de la FAI i volia marxar, havien quedat que es trobarien a França. La Maria Rosa va anar en un camió amb els dos fills, que els havia de portar fins a

França però a causa dels bombardejos els van deixar a les Ànimes de Caldes d'Estrac. Els avions bombardejaven la costa i es va refugiar en una cova amb altra gent, prop de la població. No tenien menjar. L'endemà van seguir a peu passant pel Mont Calvari (Arenys). Hi havia tants morts a les vores de la carretera que es van espantar. La Maria Rosa veient-se sense menjar i amb dues criatures tant petites considerà que no podien continuar i decidí tornà a Mataró. (Font: Núria Benaiges i Giménez, 2019).

Bilbeny i Bosch, Joaquim (Mataró, 1907 - Chacao, 1972). ERC. Fill del jornalero Esteve Bilbeny i Auladell (Mataró 1877) i de Rosa Bosch i Mora (Arenys de Mar-Mataró 1963), que tingueren dos fills: Joaquim i Joan (Mataró, 1909-1994). Fou comerciant i treballà en sector de les assegurances. Casat amb Mercè Monllor i Vidal el 1935, no tingueren fills. Militant de jove a les files del catalanisme republicà, el 1930 fou fundador del Centre Republicà Federal de Mataró. El març de 1931 va participar en la Conferència d'Esquerres Catalanes, on es fundà Esquerra Republicana de Catalunya. Col·laborador habitual del diari *Llibertat*, portaveu del ERF de Mataró. El febrer 1932, arran del 1er Congrés Nacional d'ERC, fou elegit membre del Comitè Executiu, com un dels representants de la Federació de Barcelona-circumscripció. El novembre de 1932 fou elegit diputat d'ERC al Parlament de Catalunya, per la província de Barcelona. Amb 25 anys era el segon diputat més jove de la cambra. Va esdevenir membre de les comissions permanents de Governació. Participà en la Reforma del Reglament de Finances, així com en les comissions d'Actes de Reglament Interior i de la Llei Municipal. Arran dels Fets d'Octubre de 1934 va ser

reclòs al vaixell-presó *Uruguai* ancorat al port de Barcelona. L'abril de 1938, durant la guerra civil, fou nomenat Director General d'Administració Local de la Generalitat de Catalunya. El 1939, s'exilià a França la seva esposa **Mercè Monllor**. Foren acollits al Centre Espanyol de Perpinyà i després s'instal·laren a Montpeller a redós de la Residència dels intel·lectuals Catalans. El 14 d'abril de 1942 embarcaran a Marsella al *Maréchal Lyautey* rumb a Casablanca, fent escala a Orà. Des de Casablanca a bord del *Nyassa* arribaran a Veracruz (Mèxic) el 22 de maig. El 1947 marxaren a Veneçuela i s'instal·laren a Caracas. Poc després hi arribava la seva esposa i hi visqueren la resta de la seva vida. A la capital veneçolana creà un magatzem de materials de construcció. A partir de 1962 va tornar tres cops a terres catalanes, fent dues estades a Perpinyà, retrobant-se amb la militància, amb el mataroní Julià Gual que regentava la llibreria Catalònia. El 1964 va anar a Andorra rebent visita de familiars que hi anaven des de Catalunya. Mai va voler tornar a Mataró amb el dictador al poder. El seu germà Joan restà a Catalunya. Va patir quatre anys de presó a Pamplona per ser "germà de diputat". (Font: Fundació Josep Irla).

Bilbeny i Robert, Ramon (Mataró, 1903 - Mataró, 1990). ERC. CNT. Casat amb Elvira Casas i Busquets (Blanes 1907-Argentona 9-2-1998). Van tenir dos fills, Montserrat (1931) i Manel (1934). Treballador del tèxtil. El 1936 va ser vocal del Consell d'Economia i després del maig de 1937 fou regidor de Finances per ERC a l'Ajuntament. A finals de 1938 fou incorporat a l'exèrcit i anà al front de guerra. Segons la seva neta Josefina Bonamusa, va marxar a l'exili a França on fou tancat en un camp de concentració a

la platja. Quan en sortí, va treballar en una finca de producció agrària on feia de comptable. Al tornar a Catalunya, fou empresonat a la Model i alliberat per un indult del dictador pels volts del Nadal. Va treballar com a representant d'electrodomèstics fins a la seva jubilació. Va viure al carrer de Churruga núm.23 on va morir el 9 de març de 1990. (Entrevista de Margarida Colomer a la seva neta Josefina Bonamusa).

Boada i Pallerols, Joan (Mataró, 1903 - ?). CNT. Casat, vivia al carrer de Sant Rafael. President del comitè de la fàbrica de Can Marfà. Durant la guerra anà al front, destinat a Artesa de Segre. El 1939, s'exilià i anà a diversos camps de concentració de França. Va tornar per Irun on fou empresonat i tancat al camp de concentració de Valladolid i posat a les ordres de les autoritats militars. Jutjat el 1939, Narcís Marfà i el comptable, Joan Comas, van declarar al seu favor. Fou absolt. (Font: Giménez, 2019).

Calls i Silvestre, Carles (Mataró, 1911 - ?). PSUC-UGT. Casat. Durant la guerra va ser agent de policia. Exiliat a França amb 28 anys, anà al Camp de Bram, barraca núm. 157. Posteriorment s'exilià a Xile. (Font: Arxiu Històric Fundació Pablo Iglesias, passatgers exiliats espanyols al vapor *Sinaia*).

Calpe i Pérez, Eduard (Barcelona, 1899 - Mataró, 1984). CNT. Vidrier. Destacar en les lluites sindicalistes, va ser detingut i amenaçat de mort durant l'època de Martínez Anido. Va treballar de vidrier a Badalona on va conèixer Joan Peiró. El 1928 treballa a la Cooperativa del Forn del Vidre on va tenir càrrecs de direcció. Durant la guerra va anar al front. El 1939 marxà a l'exili a França on fou detingut per

la Gestapo i, segons la font entrevistada, aconseguí escapar-se del tren en què el traslladaven a un camp de deportació. Tornà a Mataró el 1947. (Font: entrevista de Margarida Colomer a Mercè Calpe i *Diccionari biogràfic del Moviment Obrer als Països Catalans*).

Calvet i Parramon, Josep (Mataró, 1895 - 1981). Socialista. UGT. PSUC. Forner d'ofici. El 1936 fou regidor a l'Ajuntament de Mataró. Vocal al Consell d'Economia de Serveis d'Agricultura, Pesca i Alimentació. L'octubre de 1936 és regidor de Sanitat. El novembre de 1937 és regidor de Proveïments. El 1938 serà regidor de Finances i Proveïments. S'exilià als camps de Sant Cebrià i Bram. Acabada la guerra treballa de forner a Bourges (Cher). El 1954 va tornar a Mataró. (Font: Colomer, 2006 i entrevistes diverses de Margarida Colomer).

Campuzano i García, Miguel. FAI. Professor de l'Escola Racionalista de la Cooperativa del Forn del Vidre. S'exilià a França, Santo Domingo i Veneçuela. Es casà amb **Harmonia Dalmau i Arroyo**, també mestra de l'Escola Racionalista (Entrevistes a Rossend Dalmau del PSUC de Margarida Colomer).

Carniago i Gorgojo, Pascual. PSUC-UGT. Era natural de Lleó, va venir a viure a Mataró, estant casat. Regidor pel PSUC al 1936 a l'Ajuntament de Mataró. Abans de la guerra fou Secretari General de les JSUC i va ser-ne representant a Ràdio Mataró. També fou president del Sindicat d'Oficis Varis. En marxar a l'exili tenia 37 anys i fou internat al camp de Sant Cebrià. (Font: Arxiu Històric Fundació Pablo Iglesias i Colomer, 2006).

Casas i Busquets, Emília (Blanes, 1915 -

Mèxic, 11-1-2000). PSUC. Treballadora del tèxtil. El 1939 va haver de marxar a l'exili amb el seu company **Llibert Compte i Buixó**. Primer van estar a França i després a Mèxic. (Font: Joaquim Casas i Josefina Bonamusa).

Casas i Vilagra, Jaume (Mataró, 25-6-1920 - 17-12-1977). Treballador del Forn del Vidre. L'agost de 1938 s'incorporà a l'exèrcit, a la 51a Brigada d'Infanteria de Marina i curiosament fou destinat a Lleida. Quan aquesta unitat va quedar desarticulada, va tornar a casa seva a Mataró, on fou empresonat. (Font: Audiència Nacional de Barcelona, Colomer, 2013, Giménez, 2019 i Xavier Clavell. El seu fill, Clemente Casas i Pelegrí desconeixia que el seu pare s'hagués exiliat).

Castellano Vinyeta, Trini. Natural de Ribes de Freser. D'ideals anarquistes. Quan va tornar de l'exili va venir a viure a Mataró on es casà amb Tomás Fermín Fernández Maganto amb qui va tenir cinc fills.

Català i Azuaga, Joan (Mataró, 3-12-1912 - 14-4-1992). Jornaler i posteriorment treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Casat amb Dolors Pons i Roqueta. S'exilià a França. Va tornar però no se sap si fou durant la Guerra Civil o bé el 1939. A la família, la seva vida es considerava un tema tabú i no se'n parlava. (Font: Xavier Clavell i Nadal).

Comas Jo, Jaume (Manresa, 1892 - Najac, 1966). PSOE. Als 4 anys ve a viure a Mataró. Treballà de barber i d'obrer tèxtil. S'afilià a la UGT i al PSOE. Membre del Consell d'Administració de la Casa del Poble. El 1931 fou nomenat delegat de l'Hospital i segon tinent d'alcalde. A partir de 1933 fou representant de la Federació

Fabril i Tèxtil en el Comitè de Catalunya de la UGT i ingressà a la USC. Diputat a les Corts pel Front d'Esquerres (1933-36). Abans de la guerra va ingressar al PSUC. El 1938 va ser nomenat sotssecretari del Ministeri de Treball i participà en la darrera sessió de les Corts Republicanes al Castell de Figueres (1-2-39). S'exilià amb la seva muller **Carme Llauger i Galí** a Najac (Avairon) on continuà fent de barber. Acabada la Segona Guerra Mundial fou deportat a Algèria i obligat a treballar en obres públiques. El 1951, malalt, va ser alliberat i volgué tornar a Najac on va morir el 1966. (Font: Colomer, 2006; Giménez, 2019; Dia Nacional de l'Exili i la Deportació de 2019, resum escrit i llegit per Ramon Salicrú).

Comas i Maria del Carmen, Francesc (Canet de Mar, 1916 - Veneçuela, 1979). UGT. Vivia al carrer Velázquez de Mataró. El març de 1937 fou mobilitzat, destinat a la caserna de Sant Andreu. El setembre va ser destinat a l'Escala. El febrer de 1938 va ser nomenat Comissari Polític. El 5 de febrer marxà a l'exili a França. El 22 de setembre de 1939 fou sotmès a un Consell de Guerra al Jutjat de Mataró. El 22 de desembre, se li feu un Consell de Guerra a Barcelona i el van deixar en llibertat. Més tard s'exilià a Veneçuela on morí el 1979. (Font: Giménez, 2019).

Compte i Buixó, Llibert (Vilassar de Dalt, 12-3-1913 - Mèxic, 27-9-1981). PSUC, UGT. Electricista. Durant la guerra va ser alumne de l'Escola d'Infanteria de l'Exèrcit Republicà. Després va ser tinent d'infanteria i posteriorment va marxar amb les Milícies Alpines. El 1939 es va exiliar a França amb la seva muller Emília Casas, la seva germana **Palmira Compte i Buixó** i el seu marit **Francesc Brun i Araràs** (nascut a Santa Coloma de Farners. ERC-UGT.

President d'aquest partit durant la República i la guerra, i activista del Socors Roig Internacional) i el seu fill de dos anys, **Llibert Brun i Compte**. Tots van ser reclosos al camp de Sant Cebrià, *cuartel* 13. Després van embarcar al vaixell *Sinaia* fins a Veracruz (Mèxic). Arribaren el 13-9-1939. Allà van ser pares d'una filla, la Ramona. (Fonts: records dels familiars Josefina Bonamusa i Jordi Brun; Masriera, 2012; Arxiu Fundació Pablo Iglesias i Xavier Clavell).

Compte i Casas, Joan. PSUC-UGT. Pare de **Llibert Compte**, espòs de **Josefina Buixó i Artigas**. Nascut a Barcelona, el 1939 tenia 53 anys. Abans de la guerra va ser president del CADCI i Interventor del Front Popular en les eleccions de 1936. Durant la guerra fou president de la Comissió d'Interventora de la Comarca del Maresme. Conseller de l'Ajuntament de Mataró el juliol de 1936. Formà part del Consell de Redacció del diari *Llibertat*. S'exilià amb la seva esposa i els van internar al camp de Sant Cebrià d'on després foren alliberats. Van residir a Izeure (Molins, Alèir). (Font: Jordi Brun i Celorio –familiar- i Colomer, 2006).

Cruxent i Rovira, Salvador (Mataró, 1899 - 1985). ERC. Gerent de la cooperativa del Forn del Vidre. Va ser proclamat alcalde en les eleccions de 1934 per ERC. El 6 d'octubre, fent-se ressò de la proclama del president Companys, va declarar l'Estat Català. Detingut, recuperà l'alcaldia el febrer de 1936. Visqué els primers dies del cop d'estat exercint d'alcalde. Encapçalà el Comitè de Salut Pública. El juny de 1937 dimití i anà a viure a Argentona. Marxà a exili a França, després a Cuba i a Miami. En tenir una causa judicial oberta a Mataró, no va poder tornar fins el 1962 quan li van concedir la llibertat definitiva.

Al arribar es va incorporar al Forn del Vidre fins a la seva jubilació. Morí el 1985 als 86 anys. Es va exiliar amb la seva esposa **Margarida Bachs**, la seva filla **Margarida** i el seu fill **Salvador**. (Font: Colomer, 2006; Giménez, 2019; i Dia de l'Exili i la Deportació 2018, resum escrit per Maria Salicrú-Maltas).

Dalmau i Domenich, Enric (Mataró, 1895 - 1976). PCC. PSUC. Vidrier. Treballà a Forn del Vidre de Can Clavell i el 1924 va anar a treballar a la Cooperativa del Forn del Vidre. Des de molt jove va ingressar a les Joventuts Socialistes i s'afilià a la CNT. Participà en el moviment cooperatiu de Mataró. Durant l'època del pistolerisme es va haver d'amagar en diferents indrets de Barcelona. Fundador del PCC a Mataró. Va participar en les llistes del PCC com a diputat a les *Cortes Españolas*. Durant el Fets d'Octubre de 1934 va sortir al balcó amb Salvador Cruxent i Joan Peiró i proclamà l'Estat Català. En la immediata repressió fou detingut. El 1936, fou fundador del PSUC a la comarca del Maresme. En la guerra va ser membre del Comitè Local Antifeixista com a representant del PSUC. Marxà al front d'Aragó. S'exilià a França i fou refugiat a Argelers, Sètfont, etc. Va militaritzar-se a la resistència a França i fou empresonat pels alemanys al camp de concentració de Saint Nazaire on treballà a fortificacions i submarins. A l'acabament de la Segona Guerra Mundial decidí organitzar-se amb els maquis de la Vall d'Aran. Després va viure a Tolosa de Llenguadoc, treballant en un hospital. El 1968 va tornar a Mataró. (Font: *Diccionari Biogràfic del Paísos Catalans*).

Díaz i Garcia, Antoni (anomenat Díaz Conde). (Barcelona, 25-1-1914 - Mèxic, 31-12-1976). Músic, compositor i pianista.

Va viure a Mataró durant tota la seva joventut. Després de la guerra emigrà a Buenos Aires i més tard a Mèxic. Va ser autor de bandes sonores de pel·lícules amb el director de cinema mexicà Emilio *Indio* Fernández. El 1952 se li va retre homenatge a Mataró. (Font: Cusachs, 1997: 186 i Xavier Clavell).

Duran i Martori, Josep (Mataró, 25-9-1901 - Gusen, 13-1-1942). Barber. Cofundador de la cooperativa de barbers de 1936. Casat amb Teresa Reniu i Costa en primeres núpcies i amb Maria López i Tomàs en segones l'1 de gener de 1928. Josep Duran va marxar a l'exili a França el 1939, es desconeix si sol o amb la família. Entre el 20 i el 26 de juny de 1940 fou capturat a Saint-Dié, Departament de Vosges. Va estar en una Companyia de Treballadors Estrangers i després a un camp de presoners de guerra (V-D Estransburg) matrícula: 2541. Sortí amb un comboi l'11 de desembre de 1940 amb 846 republicans més, dels quals en moriren 449. El 13 de desembre de 1940 fou deportat a Mauthausen: matrícula: 4755. Traslladat a Gusen el 29 de març de 1941 (amb matrícula: 11245) morí el 13 de gener de 1942. La seva muller i els dos fills marxaren a Caracas. Per la data, de ben segur que tota la família va marxar a l'exili a França i van ser separats al arribar a la frontera. (Font: Arxiu Amical Mauthausen-Barcelona; Xavier Clavell; Padró Municipal 1936 i Mercè Calpe, familiar. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Esgleas i Jaume, Josep. CNT. Conegut com a Germinal. Professor de l'escola del Forn del Vidre, parella de Frederica Montseny. Moria a Tolosa de Llenguadoc el 1981. (Font: Colomer, 2006 i entrevista a Rossend Dalmau de Margarida Colomer).

Esteban i Martín, Emiliano (Santa Agnès, Mallorca, 9-12-1908 - Mataró, 28-1-1990). Barber i treballador del tèxtil. CNT. Durant la guerra formà part d'una cooperativa de barbers. Va fer d'infermer i de barber a l'Hospital de Valldemia. Anà al front de guerra, es desconeixen les localitzacions, però sembla que va lluitar a la batalla de l'Ebre. S'exilià a França per Portbou el 9 de febrer de 1939. Fou internat al Camp de Sant Cebrià fins el 5 de març que fou hospitalitzat a Perpinyà durant 10 mesos. Va anar a Sagriers l'11 de març de 1940 i el 7 de novembre de 1940 va formar part d'un Grup de Treballadors Estrangers a Miramàs. El van traslladar a Aulaç (Gard) on va treballar fins el 30 d'agost de 1941. Després fou empresonat pels alemanys i el portaren a Bordeus on va treballar per ells. Quatre mesos després, va treballar per a l'empresa Rutes Econòmiques de Merina fins el 7 de desembre de 1941, quan entrà a treballar a l'empresa Bitrian fins el 7 de febrer de 1942. Després es quedà sense feina i tornà a Bordeus. Mentrestant, la seva muller **Glòria Garcia i Mercader**, va anar a retrobar-se amb ell a Bordeus, on van viure junts fins que ella morí. Ell tornà a Mataró perquè Josep Esteban i la seva dona el van anar a buscar i va viure amb ells fins que va morir. Josep Esteban explica que l'Emiliano va cobrar una pensió del govern francès i una paga del govern alemany. (Font: Entrevista de Margarida Colomer a Josep Esteban, nebot).

Fernández i Safont, Santiago. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques, consta com a «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona; Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Ferrater i Añó, José. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques consta com a «evadido». (Font: Arxiu Audiència Nacional de Barcelona; Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Ferrer i Coll, Josep (Mataró, 19-3-1900 - Gusen, 19-2-1942). El 1939 marxà a l'exili a França. Essent membre d'una Companyia de Treballadors Estrangers, el fan presoner de guerra a Angulema i el porten a un Stalag (camp de presoners). Surt d'Angulema el 20-8-1940 i arriba a Mauthausen el 24-8-1940, matrícula: 3974. El 24 de gener de 1941 és traslladat a Gusen (matrícula: 9228) on morí el 18 de febrer de 1942. (Font: Colomer, 2006; Xavier Clavell i Amical de Mauthausen-Barcelona. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Fígols i Farré, Esteve (conegut per Espartac). CNT. Mestre de l'Escola Racionalista del Forn del Vidre. Vocal a la Junta del CENU a Mataró com a representant de la CNT. Marxà a l'exili a França on es casarà amb Mercè Vidal, tindrà dues filles i aniran a viure al Canadà. (Font: Colomer, 2006 i dades familiars d'Aurora Jubany).

Font, Joan. Natural de Palafrugell, va viure a Mataró on feia de pastisser a Can Llançà. Company de Joan Peiró. Fou escorta de Manuel Azaña. S'exilià per Prats de Molló i acabà als camps de concentració d'Argelers i Sètfons. Treballà de xofer al consolat de Mèxic a Montalban (Llenguadoc). El 1940 entrà a la resistència francesa realitzant tasques de sabotatge. (Font: Xaubet, 1994).

Fontanals i Matheu, Manuel (Mataró, 1893 - Mèxic, 1972). Treballa a la

companyia de teatre Martínez Sierra de Catalunya amb Margarita Xirgu. S'exilià a Mèxic on triomfà al cinema. (Font: Salicrú, inèdit i Xavier Clavell).

Fontseca i Garric, Antonio. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques era en «paradero desconocido i evadido». (Font: Arxiu Audiència Nacional i Giménez, 2019).

Galceran i Pedrisa, Jaume (Mataró, 1906 - 2002). CNT. Treballador del gènere de punt. Als vint anys entrà en contacte amb la CNT, en llocs de responsabilitat dins el sindicat del tèxtil. Casat amb Fraternitat Ros, tindrà dues filles. Durant la guerra fou incorporat a la 125 Brigada Mixta. S'exilià, fou refugiat als camps de Sant Cebrià i el de Barcarès. El 1946, tornà de l'exili i anà a treballar a la Cooperativa del Forn del Vidre. La seva muller **Fraternitat Ros i Ballester** (Mataró, 1904 - 1963), filla de Josep Ros i Serra, fundador de la Cooperativa del Forn del Vidre, va ser mestra a l'Escola Racionalista del Forn del Vidre. Marxà a França amb la seva filla **Albada** per reunir-se amb el seu marit. Va aconseguir rescatar-lo del camp de refugiats i van viure en un pis amb d'altres exiliats durant uns anys. Va quedar de nou embarassada, va estar ingressada a l'hospital perquè no es trobava bé i va decidir tornar a Catalunya amb la seva filla, en espera de ser mare de nou. Va tornar sola a Mataró perquè per en Jaume era massa perillós. (Font: *Diccionari Biogràfic del Moviment Obrer* i entrevista amb la seva filla Clara Galceran).

Galdón i López, Josep (Quesa, País Valencià 14-6-1920 - Mataró, 20-9-2007). CNT. Abans de la guerra vivia al barri de Poble Sec de Barcelona. Durant la guerra,

amb 18 anys, va anar al front de Lleida i a Agramunt. El 1939 marxà a l'exili amb el seu batalló. Entrà a França i fou tancat a Argelers. Després va anar a Marsella, Banhèras de Bigòrra i a Tolosa. En aquest temps treballà en una mina, al bosc i a la construcció. El 1947 va viure a Badalona i el 1953 va venir a viure a Mataró. Van crear la botiga de vidres Cristalleries Mascarell, cognom de la seva esposa, perquè ell estava fitxat. Quan arriba a Mataró el 1953, la policia el va anar a buscar i va rebre tortures a la comissaria de Via Laietana, l'acusaren d'estar organitzat a la CNT i fou tancat a la presó Model durant un any i mig. La seva dona **Llibertat Mascarell**, amb dos infants petits, va haver d'aixecar la botiga i la família. En Josep, durant 10 anys, va haver d'anar a signar al jutjat de Barcelona a primers de mes. (Font: Entrevista amb el seu fill Jordi Galdón i biografia de Margarida Colomer).

Gómez i Adelantado, Restituto. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques estava «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional a Barcelona; Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

González i Cassany, Fernando (Mataró, 10-2-1900 - ?). Socialista. UGT. Forner. Va començar a treballar als 13 anys en una forneria del barri de l'Havana de Mataró. El seu compromís polític es va iniciar en el gremi de forners. Primer es va decantar per l'anarcosindicalisme i posteriorment per la UGT. Políticament es va incorporar a la Unió Socialista Catalana, PSOE. Durant la guerra va viure allunyat de Catalunya, València i Segòvia. A les acaballes de la guerra, Fernando va marxar a l'exili amb el seu fill **Salvador**. Van sortir junts amb un grup de Mataró, deixant enrere la família.

Un cop a França van ser tancats a Argelers, on van estar-hi i patir durant dos anys, fins que les seves trajectòries es van separar. En Salvador va tornar a Mataró. L'1 de gener de 1942, en Fernando va obtenir el certificat de nacionalitat, com a súbdit espanyol en qualitat de refugiat. Això li va permetre incorporar-se a una Companyia de Treballadors Estrangers a Senta Liurada al Departament d'Òlt e Garona, on va tornar a treballar de forner. Va tenir diversos contactes amb republicans espanyols a França. El 1945 decidí tornar a Catalunya. Quan tornà, l'empresonaren a la Model fins el 1946. (Font: Javier Naya; Salicrú, 2013 i Salicrú, inèdit).

Gual i Masoller, Julià (Mataró, 1903 - Perpinyà, 1964). ERC. Periodista, escriptor, polític i dinamitzador cultural a Mataró i a Catalunya abans de la guerra. Col·laborà en el *Diari de Mataró (1923-1936)*, a *Combat (1936)*, i a *Llibertat (1936-1939)*. Va escriure poesia, novel·les i també col·laborà a la ràdio. Marxà tota la família a França, la dona i els fills pogueren viure a la casa de la Cerdanya. Ell anà al camp d'Argelers. Posteriorment es quedaren a viure a Prada i després a Perpinyà on regentà la Llibreria Catalònia i promogué una sèrie d'actes culturals a favor de la llengua i la cultura catalana. Fou un referent dels republicans a l'exili. Va ser col·laborador del mestre Pompeu Fabra i de Pau Casals. Creà les emissions de ràdio *Aires del Canigó* en català. Morí el 1964 atropellat per un cotxe. Pseudònim «Jordi Cançons». Marxà amb la seva esposa **Rita Casals i Forment** i els seus fills **Ramon i Anna**. (Font: Salicrú, inèdit i Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2018, escrit i llegit per Josep Xaubet).

Guasch i Pons, Josep (Mataró, 10-8-1904

- ?). Miner de professió. S'exilià a França on va acabar en una Companyia de Treballadors Estrangers. El 21 de maig de 1943 fou capturat i tancat al Frontstalags 170, Companyia Royallieu. Va sortir amb un comboi el 17 de gener de 1944 amb 1.943 presoners, dels quals 232 eren republicans. Aproximadament moriren un 43,7 %. Deportat a Buchenwald el 19 de gener de 1944 (matrícula: 40745, barracó 52). El 23 de febrer de 1944 fou traslladat a Flossenbürg (matrícula: 6592) i el 26 de febrer de 1944 a Johanningenstad. Desaparegut. (Font: Amical de Mauthausen-Barcelona i Xavier Clavell i familiars. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Guillaume i Reixach, Pere (Mataró, 12-6-1912 - 1945). S'exilià el 1939. Companyia de Treballadors Estrangers a Belfort on és capturat pels alemanys. Ingressa al camp de presoners de guerra XI-A Antengrabow a l'est de Mauthausen. El 24 d'abril surt en un comboi amb 468 presoners dels quals en moriren 261. El 26 d'abril de 1941, és deportat a Mauthausen (matrícula: 4694). Fou alliberat el 5 de maig de 1945. (Font: Xavier Clavell i Amical de Mauthausen-Barcelona. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Herrera i Altamira, Josep (Mataró, 23-4-1903 - Gusen, 14-11-1941). POUM. Comerciant. Resident a Canet. S'exilià el 1939 a França i va a parar a una Companyia de Treballadors Estrangers. És capturat el 1940 probablement a Les Vosges. L'empresonen al camp de presoners de guerra VIII-C Sagan a Polònia. Fou traslladat l'octubre de 1940 a l'estalag XII-D de Treves (Trier), matrícula: 55848. En va sortir el 22 de gener de 1941 amb 774 republicans dels quals en moriren 544. Arribà a Mauthausen el 25 de

gener de 1941 (matrícula: 5085). El 17 de febrer de 1941 fou traslladat a Gusen on morí el 14 de novembre de 1941. (Font: Colomer, 2006; Xavier Clavell i Amical de Mauthausen-Barcelona. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

José i Pedro, Ramon. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques estava «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona, Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Julià i Agell, Joan. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques estava «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona, Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Julià i Mendoza, Josep Maria (Mataró, 19-10-1901 - Mauthausen, 27-6-1942). S'exilià a França i anà a una Companyia de Treballadors Estrangers, la 32a. El juny de 1940 fou capturat al Departament de Meurthe-et-Moselle o bé al Departament de la Somme. L'empresonen al camp XVII-A Kaisersteinbruch (al sud-est de Viena), matrícula: 80206. El 5 d'abril sortí de l'estalag amb un comboi cap a Mauthausen de 200 republicans, dels quals en moriran més de la meitat a Gusen. El 7 d'abril de 1941 arribà a Mauthausen (matrícula: 4716) on morí el 22 de juny 1942. (Font: Colomer, 2013 i Amical de Mauthausen-Barcelona. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Julió i Malaret, Celestí (Berga, 1902 - Barcelona, 1986). PSUC. Paleta. Marxà a l'exili amb la seva família i altra gent de Mataró. Fou internat al camp de Sant Cebrià i després a Agde i a Barcarès. La mare i la filla foren traslladades en tren fins

a Cognac. Al cap d'un temps es retrobaren amb el pare a Bordeus on es van embarcar amb el *Winnipeg* cap a Xile, on van viure durant uns anys l'exili abans de retornar a Catalunya. **Francisca Nonell i Altamira**, (Mataró, 1907) esposa de Celestí fou mare de **Montserrat Julió**. (Font: Julió, 2003; Padró Municipal de 1930 i Fundació Josep Irla).

Julió i Nonell, Montserrat (Mataró, 1929 - Villa del Prado, Madrid, 2017). Filla del militant del PSUC, **Celestí Julió**. Amb només 10 anys marxà a l'exili amb els seus pares, primer a França i després a Xile. A Santiago es llicencià en Art Dramàtic. Es va relacionar en els cercles culturals amb personalitats de Catalunya a l'exili: Xavier Benguerel, Joan Oliver, Trabal, Guansé, Jordana... Va viatjar a Espanya i a Catalunya el 1951. Va tornar poc després col·laborant amb l'Agrupació Dramàtica Catalana, on el 1962 va obtenir un gran èxit. Fou una gran actriu i directora de teatre i cinema. (Font: Julió, 2003; Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2019, escrit i llegit per Víctor Ligos i Fundació Josep Irla).

Layret i Pons, Joan (Mataró, 12-6-1911 - Punto Fijo, Veneçuela 6-9-1975). Federació de Joves Cristians, Nosaltes Sols! i Estat Català. Vivia al carrer de Puigblanch i treballava a la fàbrica de gènere de punt del seu pare. Va participar en la revolta del Fets d'Octubre de 1934 i fou empresonat. Durant la guerra es va apuntar a la Columna Albert Bayo. Marxà cap a Mallorca i després a les Milícies Alpines. El 10 de febrer de 1939 marxà a l'exili i l'empresonaren a Argelers d'on fou alliberat. Va participar en el Comitè Nacional Catholique d'Aide aux Réfugiés de l'Espagne. Viurà a Perpinyà i el 1942 es casarà amb Marcella Marie Pierson. Va

cobrir xarxes d'evasió a França i durant l'ocupació alemanya ajudà els refugiats. Entre 1944 i 1947 treballà com dirigent d'Estat Català per la difícil unitat de tots els republicans catalans des de Perpinyà. S'associà a l'America Friends Service, societat quàquera dedicada a treballar per la Pau i la recuperació dels Drets Humans. El juliol de 1945, a Montalban, fou elegit Secretari General del nou Consell Executiu d'Estat Català a França i posteriorment Secretari General del Front Nacional de Catalunya. El 1952 va decidir anar a Caracas on ja hi havia mataronins. Va poder tirar endavant una fàbrica de teixits. També fundarà una indústria amb el mataroní Francesc Comas però acabarà malament. Després anirà a viure a Punto Fijo on morirà, just quan feia un mes que havia mort la seva muller. (Font: Masriera, 2012).

Leal i Terol, Pascual (Manover, Alacant 1901 - ?). CNT. Durant la guerra fou membre del Comitè de Salut Pública per la CNT de Mataró. Fou regidor de l'Ajuntament durant uns mesos. L'abril de 1938 fou destinat al front a fer treballs de fortificació. Amb l'avenç de les tropes franquistes, passà a França. Tornà a Catalunya, empresonat i jutjat en Consell de Guerra el 26 de setembre de 1941. El fiscal li demanà pena de mort. Li fou commutada per reclusió perpètua, que després es convertí en una pena de 30 anys i després en 29 anys. El 23 de juny de 1953 quedà totalment extingida, per via de l'indult. (Font: Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Ledesma i Peñaranda, Francisco. Natural de Sevilla. PSUC-UGT. Viurà a la comarca del Maresme. Casat. Abans de la guerra fou president del sindicat d'actors. Durant la guerra va ser Secretari General del PSUC a la comarca del Maresme i

membre del Socors Roig Internacional. Exiliat al camp de Sant Cebrià (illa 13). Quan marxà a l'exili tenia 34 anys. (Font: Fundació Pablo Iglesias, passatgers del vapor *Sinaia*).

Lladó i Casas, Francesc. UGT. Membre del Comitè de Salut Pública. S'exilià a Argelers. Lluità a la resistència. (Font: Colomer, 2006 i Salicrú, inèdit).

Lleonart i Pelegrí, Joan. Podria ser Joan Lleonart de la CNT, teixidor, regidor de l'Ajuntament de Mataró des del novembre de 1937 a l'octubre de 1938. Després es va incorporar a l'exèrcit. (Font: Salicrú, inèdit).

Llovera i Valldeneu, Llorenç (Mataró, 1902 - 2004). PSOE. Electricista a la companyia elèctrica. President del sindicat local d'aigua, gas i electricitat de la UGT. Abans de la guerra va ser vocal del Jutjat de Mataró com a representant del sindicat, membre de les juntes de la Unió de Xofers i Motoristes de Mataró i comarca, així com membre de la Mutualitat de l'Aliança Mataronina i de l'Ateneu Obrer. Va fer de company o guardaespalles del diputat Jaume Comas i Jo. És molt probable que marxés a l'exili amb ell. (Font: Puig-Pla, 2005: 9-12).

Llovet i Batlle, Joan. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques estava «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona; Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Lluís i Mas, Jaume (Mataró, 1892 - Casablanca, 1942). FAI. Casat amb Josefina Cruanyes i Casas. Va ser cap de la Guarda Urbana durant la guerra. Volia marxar amb la seva filla a Mèxic. No es van

poder trobar a França. Embarcà en un vaixell portuguès fins a Casablanca on fou detingut i afusellat el 1942. **Justícia Lluís i Cruanyes** va marxar a l'exili a França, no va poder reunir-se amb el seu pare i va ser tancada a diferents camps de refugiats fins que pogué retornar a Mataró. (Font: Entrevista a Justícia, filla de Jaume Lluís i Mas; Colomer, 2006 i Padró Municipal de 1930).

López i Tomás, Lluís (Llorca, Múrcia 1915 - ?). CNT. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. El 26 de juliol 1936 va marxar al front amb la columna Medrano, posteriorment s'incorporarà a la columna Malatesta i després a l'Exèrcit Popular, on assolí el grau de Comandant. Estigué en els fronts d'Aragó i de Llevant i a la fi de la guerra estava a València. Jutjat el 22 de febrer de 1940, el condemnaren a 15 anys de presó. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques estava «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona, Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Macià i Comas, Antoni (Mataró, 9-7-1893 - 1985). ERC. Casat amb Rosa Linares i Pérez. El 1927, fou membre de la Junta de Govern de la Caixa de Mataró i president de l'Aliança Mataronina. Vinculat al moviment cooperatiu mataroní. Regidor per ERC el 1938 a l'Ajuntament de Mataró. Creà l'agència de viatges Via enllà. (Font: Xavier Clavell i Salicrú, inèdit).

March i Masip, Salvador. (Mataró, 1-8-1920 - ?) Fill d'Enric March i Aymà i d'Elisa Masip i Xaudaró. Alliberat d'un camp d'extermini, feia de servent d'un cap del camp nazi. Després de la Segona Guerra Mundial es va quedar a viure a França. La família va perdre el contacte. No consta en els llistats de l'Arxiu de l'Amical de

Mauthausen. (Font: Xavier Clavell i Entrevista a Elisa Viza i March).

Mascarell i Calvet, Manel (Barcelona, 1899 – Corbevoir (?), França 1953). CNT. Llarga trajectòria com dirigent anarcosindicalista. Mà dreta de Joan Peiró. Encapçalà amb Peiró el Trentisme a Catalunya. Soci de la Cooperativa del Forn del Vidre. President del Centre d'Estudis Socials de Mataró. Formà part del Comitè Antifeixista. El 1937 marxà a Brussel·les com a dirigent de la CNT. Hi anà amb la seva muller **Enriqueta López Tomás**, i les seves filles **Aurora, Germinal i Ofèlia**. (Font: *Diccionari Biogràfic del Moviment Obrer dels Països Catalans*).

Masafrets i Bas, Llibert (Vilassar de Dalt, 1921 - Mataró, 1996). Joventuts Llibertàries, Cooperativista. Va néixer en el si d'una família on el pare era lliurepensador. Estudià a l'Escola Racionalista de l'Ateneu. Als 14 anys anà a treballar a la Cooperativa del Forn del Vidre. Durant la guerra formà part de la SIA, d'ajudes a infants refugiats i fou vicepresident d'aquesta entitat a Mataró. També va ser el cap de les Joventuts Llibertàries. El 23 de gener de 1939 marxà amb tot un estol d'infants cap a l'exili fins a França. Tornà i va treballar a la Cooperativa del Forn del Vidre fins el 1950. Instal·là una parada de peix a la plaça de Cuba. Actiu col·laborador en el Gremi de Peixaters de Catalunya. El 1964 va ser compromissari de les eleccions pel terç familiar amb el diputat E. Tarragona. Va ser cofundador de la Unió Excursionista de Catalunya a Mataró i de la revista *El Maresme*. Serà enterrat amb una cerimònia civil el 1996. (Font: Dia de la L'Exili i la Deportació 2019 i entrevista a la seva filla, Núria Masafrets).

Merino i Diaz, Silvano (Burgos, 1907 - Mataró, 1988). Sergent destinat al Regiment d'Artilleria núm. 8 de Mataró. Vivia al carrer de Llauder. Marxà al front amb la columna Medrano. Capità. Exiliat al Camp d'Argelers. Sotmès a un Consell de Guerra fou condemnat a tres anys de presó. Morí als 80 anys a Mataró. (Font: Colomer, 2006; fonts familiars i Giménez, 2019).

Mestres i Milian, Josep (Barcelona, 2-9-1919 - Mataró, 1990). Transportista i Carabiner. Casat amb Teresa Barri i Jubany. El 1939 va marxar a l'exili i va ser empresonat al camp de Sant Cebrià (Rosselló).

Mínguez i Mezquita, Francisco (Ceuta, 27-11-1915 - Mataró, 28-11-1994). Fuster, ebenista. Casat. Vivia al carrer de Gravina. Exiliat a Sant Cebrià. Va tornar a Mataró. (Font: Pare d'Assumpció Mínguez, familiar).

Mir i Brugada, Joaquim (Mataró, 6-8-1906 - Hartheim, 25-9-1941). Fill de Joan i Pepita, va tenir 4 germans. Els pares van contraure els tifus i els van deixar orfes. Casat amb Pepita Llopis i Cuenca va marxar a Barcelona on tingueren un fill. La família creia que havia desaparegut a la batalla de l'Ebre però el cert és que va marxar a l'exili a finals de 1938, fou detingut i portat a l'hospital de Sant Cebrià. Quan el donaren d'alta, el traslladaren al camp de treball de Senta Liurada d'Òlt. El 1940 fou deportat al camp de concentració de Sent Engoleime i des d'allí al camp de concentració de Mauthausen el 24 d'agost de 1940 (matrícula: 3951). El 24 de gener de 1941 fou traslladat a ? i el 25 de setembre de 1941 a Gusen (Àustria). Va morir al Castell de Hartheim, annex de Gusen, el 25 de setembre de 1941. (Font: Xavier Clavell;

Amical de Mauthausen-Barcelona; Dia de l'Exili i la Deportació 2019, escrit i llegit pel seu nét-nebot Francesc Cortès Mir. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Miralles i Costa, Eliseu (Terrassa, 1916 - ?). CADCIC i UGT. Treballà de viatjant de gènere de punt. Durant la guerra fou destinat al front de Terol. A la retirada marxà a França i el febrer de 1939 tornà a Catalunya. El 7 de setembre de 1939 fou condemnat a 15 anys de reclusió en Consell de Guerra. (Font: Giménez, 2019).

Molino i Tardà, Amadeu del. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques estava «evadido». (Font: Arxius de l'Audiència Nacional de Barcelona; Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Molist i Valls, Ramon (Espinelves, 1885 - Dia, França, 1953). CNT. Teixidor. Ocupà càrrecs importants com anarcosindicalista. Delegat amb Jaume Galceran en el Congrés a Madrid de la CNT el 1931. Va formar part del Sindicat d'oposició amb Joan Peiró. A la guerra va ser regidor d'Economia i Treball. Alcalde de Mataró 1937-1939. S'exilià amb la seva muller **Ramona Pi** i els seus fills **Maria i Joan**. Aquests anaren al refugi a Luc. Ell va anar a viure a Troi on va treballar de teixidor. Finalment es va reunir tota la família a Dia (Doma-Occitània) on va fer de jardiner fins que va morir el 1953. (Font: Colomer, 2006 i *Diccionari Biogràfic del Moviment Obrer als Països Catalans*).

Montes, Pedro

Morales i Morago, Ramón (Daimiel, Ciudad Real, 1951). JJCC i PSUC. Arribà a Mataró als 14 anys. El febrer de 1965

participà en la reorganització de la Joventut Comunista i del PSUC a Mataró. El 1969 fou detingut amb 13 companys més durant l'estat d'excepció. El 1972 fou condemnat a 12 anys de presó. El seu germà Pablo fou detingut i empresonat durant 4 anys. En Ramón s'exilià a França durant 4 anys on es va incorporar a les feines del PSUC i el PCE sobre la migració i la joventut comunista al sud de França. Sempre va treballar de paleta, afiliat a la CGT francesa. Va tornar a Mataró el març de 1977 després de la mort del dictador. (Font: Dia de l'Exili i la Deportació 2019, escrit pel mateix Ramón Morales Morago).

Muntané. Matrimoni que marxà a l'exili. Visqueren a Carcassona, membres de la resistència. La mare es deia Generosa i era una cosidora molt coneguda del carrer de Llauder. (Font: Maria Salicrú-Maltas, procedent de la seva entrevista a Montserrat Suñé, filla de Miquel Suñé, exiliat de la CNT).

Nogueras i Seda, Consol (Argentona, 1882 - Grenoble, 1951). ERC. Fou la segona de sis germanes. L'any 1907 es casà amb Joan Carbonell i Gual amb qui va tenir tres fills. El 1910 la família s'estableix a Mataró i ella obre una botiga al carrer de Don Magí núm.5. Connectà amb la gent que hi anava a comprar principalment les dones que treballaven a les fàbriques de la ciutat. Simpatitzà amb ERC i assistia a conferències i reunions d'aquesta formació política fins a tenir-hi una actitud molt activa. En les eleccions de gener de 1934, les primeres en les quals podien ser elegides les dones, ella serà la primera regidora de l'Ajuntament de la història democràtica de la ciutat i la quarta de Catalunya. La candidatura era encapçalada per l'alcalde Salvador Cruxent d'ERC. Passarà per moments molt

difícils i amb repressió, com foren el Fets d'Octubre de 1934. Malgrat tot, continuarà exercint de regidora el 1936 i durant tota la guerra civil. Portarà la regidoria d'Assistència Social incorporant uns avenços mai vistos al nostre país. El 25 de gener marxarà a l'exili amb el seu fill **Santiago (Jaume) Carbonell i Nogueras**, de 17 anys. Al arribar a França, els van separar. El fill serà empresonat a Argelers i posteriorment a Bram. La Consol fou traslladada a Sent Use (Droma). Al cap de sis mesos es pogueren retrobar. Entre 1942-44, el fill va participar amb la resistència francesa dels maquis de la Droma. (Font: Colomer, 2019; entrevista als seus familiars i Dia de l'Exili i la Deportació 2019, de Margarida Colomer).

Oliveras i Iconi, Joan (Sant Feliu de Guíxols, 1-1-1911 - Gusen, 4-4-1941). El seu germà Joaquim Salvador i Oliveras vivia al carrer de Sant Rafael núm. 16 de Mataró. Marxà a l'exili el 1939 i va formar part d'una Companyia de Treballadors Estrangers. Fou capturat el juny de 1940 a Vosges. Anà al camp de presoners de guerra XI-B Fallingbostel (matrícula: 97088). El 25 de gener de 1941 sortirà en un comboi amb 1.472 republicans, dels quals en moriren 1.079. El 27 de gener de 1941 arribà a Mauthausen (matrícula: 6826). Fou traslladat a Gusen el 29 de març de 1941 (matrícula: 11320) i hi va morir el 4 d'abril de 1941. (Font: Amical de Mauthausen-Barcelona).

Ordeig i Fontanals, Carles-Enric (Mataró, 11-11-1913 - Ussèl, Corresa, Nova Aquitània 24-7-1998). ERC. PSUC. Enginyer industrial, treballà a la fàbrica familiar de gènere de punt. Quan estudiava va estar afiliat a la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya. Va seguir cursos a l'escola Suïssa i a l'escola

Alemanya de Barcelona, per perfeccionar idiomes. El 1933, quan va començar el feixisme a Alemanya, va deixar el darrer centre. Va seguir estudiant a l'Institut Francès de Barcelona. Sempre acudia als cursos nocturns, tant d'idiomes com a l'Escola del Treball perquè als matins treballava a la fàbrica familiar. El 1932 va pertànyer al Casal Català i es va fer militant de les joventuts d'ERC. Més tard va marxar per discrepàncies. Es va associar al Centre Excursionista de Catalunya i va fer cursos de preparació político-militar al Club Català. Quan va esclatar la guerra civil va lluitar contra el cop amb altres companys del Club. Llavors va entrar al PSUC i va acudir a l'Escola Popular de Guerra on el 1938 en va sortir amb el càrrec d'oficial. Va estar al front d'Osca, destinat al 4t. Batalló de metralleres. Mentre esperava un nou destí, el partit el va enviar al cap de Pins del Vallès per la campanya de l'Exèrcit Popular. Fou destinat a diversos indrets i quan estava a Solsona va ser designat Cap d'Estat Major de la 131 Brigada Mixta. El 14 de febrer de 1939 va creuar la frontera amb la seva unitat, protegint la retirada per Camprodon, on les tropes franquistes ja havien arribat. Un cop a França va ser reclòs al camp d'Agde fins el 1940 quan es va incorporar a una Companyia de Treballadors Estrangers. Dins la companyia hi havia militants d'ERC i del PSUC. Després va formar part de la 881 GTE treballant al camp i al bosc. El juny de 1943, per ordre del partit, va passar a formar part de la resistència francesa com a guerriller de la Brigada de la Corresa, dominant el sector de Nòu Vic d'Ussèl fins el gener de 1944, quan va marxar a la zona de Dordonha, on es va convertir en el cap de la 2a Secció de la XV Divisió i després de la 186a Divisió. Va mantenir contacte amb el partit i amb el PCF de

França. Es va casar amb Geneviève Philimène Bergeal el 29-3-1943 a Ussèl. El 1946 va entrar clandestinament a Espanya i fins el 1950 va estar treballant pel PCF. El 24 de maig de 1950 fou empresonat a la presó d'Ocaña fins el 26 d'abril 1952. Fou jutjat i condemnat a 60 anys pels delictes d'espionatge i rebel·lió militar, i traslladat a la presó de Burgos on va complir condemna. Gràcies a la gestió de la seva esposa Geneviève, a través de l'ambaixada francesa a Madrid, va aconseguir reduir la pena a 13 anys. L'octubre de 1963 fou posat en llibertat i va tornar a Ussèl amb la seva família. Morí el 24 de juliol de 1998. (Font: Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera).

Pedemonte i Comas, Lluís (Mataró, 1899 - Troyes, 1962). CNT. Periodista i redactor del diari *Llibertat*. Regidor de l'Ajuntament el novembre de 1936 i novembre de 1937. Va marxar a l'exili a França i morí a Troyes el 1962. (Font: Xavier Clavell).

Peiró i Belis, Joan (Sants, 1887 - Paterna, 1942). Vidrier. Dirigent de la CNT. Cap del Trentisme el 1932. Va viure a Mataró des del 1922. Director de la Cooperativa del Forn del Vidre. Ministre d'Indústria en el Govern de Largo Caballero 1936-1937, comissari d'Energia Elèctrica en el Govern de Joan Negrín. S'exilià a França on treballà per la JARE. Fou empresonat a la presó de Trèveris i després conduït a Espanya pels militars franquistes, jutjat i afusellat a Paterna el 24-7-1942. També s'exilià tota la seva família: la seva muller **Mercè Olives Bonastre** i els seus fills: **Aurora, Llibert, Aurèlia, Josep, Joan, Guillermina** i **Mercè**.

Peiró Olives, Guillermina (Mataró, 1924 - 14-1-2019). Va estudiar a l'Escola Racionalista de la Cooperativa del Forn del

Vidre. El gener de 1939, s'exilià amb la mare i les seves germanes. Creuaren la frontera a peu i foren conduïdes en tren fins a Roscavell. Al cap d'uns mesos es retrobaren amb el seu pare i els tres germans a Narbona. El novembre de 1939 els nazis detingueren el seu pare i l'entregaren a les autoritats militars franquistes. Des de llavors la Guillermina ha lluitat per dignificar i divulgar els valors de la CNT i la figura del seu pare. Els fills Joan, Josep i Llibert consten al Tribunal de Responsabilitats Polítiques com a treballadors de la Cooperativa del Forn del Vidre i «evadidos». (Font: Colomer, 2013; entrevista a Guillermina Peiró de Margarida Colomer publicada a la SEM del Museu Arxiu de Santa Maria; Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona i Dia de l'Exili i la Deportació 2018, resum escrit i llegit per Maria Salicrú-Maltas. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Periago i Espín, Manuel. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques consta com a «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona; Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Pey i Torrents, Juli (Mataró, 29-7-1905 - Mauthausen, 3-11-1941). El 1939 marxà a l'exili a França. Fou presoner en el front de guerra a Belfort (matrícula: 8546 i 141). El 6 d'agost surt en un comboi amb 62 republicans, dels quals 31 moriren a Gusen. El 8 d'agost de 1941 arribà a Mauthausen (matrícula: 4185) on morí el 3 novembre de 1941. (Font: Colomer, 2013 i Amical de Mauthausen-Barcelona. Per saber-ne més vegeu Aranyó-Soriano, 2017).

Pla i Bosch, Paquita (Mataró, 1919 - Canet de Mar, 2009). Treballadora del tèxtil

de Can Marfà. En plena Guerra Civil, en el bombardeig de les tropes franquistes del 3 de desembre de 1938, va perdre el braç i la cama esquerra. Fou ingressada a la Clínica Aliança. El president de la República, Joan Negrín, va venir a Mataró a visitar els ferits i se la va endur a un hospital militar de Barcelona. Allí li van operar el braç però no hi va haver temps per recuperar la cama perquè els franquistes van ocupar la ciutat el 26 de gener de 1939. Va marxar a l'exili acompanyada de la seva germana **Enriqueta**, on va ser traslladada d'hospital en hospital fins que van aconseguir un aval per tornar a Espanya. Quan arribaren a Barcelona, foren conduïdes a la presó de Montjuïc, des d'allí, al cap de dos dies, els seus pares les van poder anar a buscar. Després va tornar a treballar a Can Marfà. No va militar mai a cap partit. L'Ajuntament va obrir una subscripció per comprar-li una cama ortopèdica. El 2007, l'Associació de la Gent Gran de Memòria Històrica amb el suport de l'Ajuntament van fer-li un homenatge amb la resta de víctimes dels bombardeigs a Mataró. Avui la Plaça del davant del Museu del Gènere de Punt de Can Marfà, porta el seu nom. (Font: Entrevista a Paquita Pla i Bosch publicada al *Capgròs* l'any 2006 i escrit del Dia Nacional de l'Exili i la Deportació de 2018 de Margarida Colomer).

Pla i Rovira, Josep. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques constava com a «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona; Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Pou, Emili. S'exilià a Xile. Viurà durant molt de temps amb la família Julió. (Font: Julió, 2003).

Pou i Calvet, Mateu. (Barcelona, 1905 - Perpinyà, 1984). Acció Catalana Republicana. Regidor el 1936. Dimisití el 1937. Casat amb **Antònia Serrapiñada i Ginjolé** (Mataró, 1898-11-8-1990). Primer vivien a Barcelona però el 1936 es van traslladar a Mataró. Quan s'intensificaren els bombardeigs, van anar a viure a Dosrius. El 1939 van marxar a l'exili amb els seus dos fills: **Josep i Rafael**. L'Antònia estava embarassada de 6 mesos i va tenir el seu tercer fill, en **Claudi**, a l'Hospital de Perpinyà. El cap d'un temps va tornar a quedar embarassada. El seu quart fill, l'**Antoni**, va néixer a la Maternitat d'Elna el 9 d'octubre de 1943. Després van viure a Perpinyà fins que l'Antònia va tornar amb els fills a Mataró, a casa de la seva mare. En Mateu no va poder tornar perquè estava massa compromès políticament. (Font: Salicrú, inèdit i Grup de Memòria Històrica de la Gent Gran de Mataró).

Puig i Cadafalch, Josep (Mataró, 1867 – Barcelona, 1956). Lliga Catalana. President de la Mancomunitat 1917-1923. Historiador, arquitecte i polític. El 1936 perseguit per incontrolats, com a persona de dretes, es va exiliar a França, a la Catalunya Nord, entre 1936 i 1942. Estudià monuments de la zona i impartí conferències en ciutats d'Europa. Quan tornà a Catalunya, emprendre la reconstrucció de l'Institut d'Estudis Catalans a la clandestinitat, com a president i únic membre fundador. Serà represaliat pel franquisme sense poder exercir com a arquitecte. Va morir a Barcelona el 23 de desembre de 1956 i fou enterrat el dia de Nadal al cementiri dels Caputxins a Mataró. (Font: Puig, 2003).

Puig i Marqués, Albert (Mataró, 1894 - 1969). POUM. Obrer tèxtil. Va participar com independent en la candidatura

d'Esquerres el 1934. Fou del Comitè durant els Fets d'Octubre de 1934. El 21 d'octubre era regidor de Cultura de l'Ajuntament, com a representant del POUM. Després dels Fets de Maig es va amagar per la persecució. Acabada la guerra va marxar a l'exili a França on va estar als camps de concentració d'Argelers i Montpeller. Va emmalaltir i es va exiliar a Mèxic. Tornà a Mataró al 1961 on morí el 1971 als 75 anys. (Font: Colomer, 2006 i Salicrú, inèdit).

Puig i Pedemonte, Albert (Vinculat a Mataró. Osor, 1907 - Barcelona, 1949). PSUC. Exiliat a França. Participà en l'organització del maquis. El 1945 tornà Barcelona on va ser responsable de la revista *Treball*. Residia a Arenys de Mar i va tenir contactes estrets amb el partit a Mataró. (Font: Salicrú, inèdit).

Puig i Rodon, Jaume (Mataró, 1884 - Buenos Aires, ?). Cotitzava al Socors Roig Internacional. L'11 de novembre de 1939, el Jutjat de Mataró comença un procediment d'investigació partint d'una carta que ell havia enviat a la seva filla, que havia marxat a Argentina. És considerat una persona d'idees separatistes. Comença el procediment judicial amb les persones que testifiquen sobre ell fins que el 19 de juliol de 1941, Pere Tena, testifica que no era de cap partit i que tenia intenció de marxar a l'Argentina. El 13 d'agost de 1942 ja residia a Buenos Aires. (Font: Giménez, 2019 i escrit pel Dia de l'Exili i la Deportació 2019).

Puigsech i Puig, Hermínia (Mataró, 1926 - Vernicole, 2013). Passà la seva infantesa a Blanes i Tordera. Filla de Ramon Puigsech d'Unió de Rabassaires i batlle de Tordera. Afiliada al PSUC. Marxà a l'exili el 1939 amb tota la família: pare, mare i germà.

Ella, la mare i el germà foren refugiats als camps d'Aude i d'Haute-Marne. Més tard es reuniren amb el seu pare a Dalon (Arièja). Allà va col·laborar amb els maquis i el 1944 participà en acció de guerra contra als nazis a l'alliberament de Foix i de Castèthnau de Durban. La república francesa li va concedir la Creu de Cavaller de la Legió d'Honor el 2009. (Font: Biografia i escrit pel Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2018 escrit per Agustí Barrera).

Pujadas i Oliver, Cosme (Mataró, 31-12-1913 - 2002). Torner d'ofici. Soci del Círcol Catòlic d'Obrers i de l'Agrupació Científico Excursionista. Esportista, artista de teatre mataroní i arqueòleg. A la guerra es va allistar de voluntari a les Brigades Alpines, creades per la Generalitat el desembre de 1936. Destinat inicialment a la Cerdanya. Quan es va fer la reconversió de l'exèrcit republicà a exèrcit regular, l'assignaren a l'Exèrcit de l'Est, Regiment Pirinenc núm.1, Front d'Aragó. Defensà Bujaruelo. Quan va caure Aragó, va fugir cap a França pel Port de la Picada, protegint civils i soldats ferits o mutilats fins a Banhèras de Luishon. Entrà a Catalunya per la Vall d'Aran. Destinat al Pirineu català, amb la caiguda de Catalunya s'exilià a França per la Vall de Cardós, Vall Ferrera i Tavascan. Decideix tornar a Espanya per Irun. Durant tres mesos fou presoner a la plaça de toros de Santander. Quedà lliure de l'acusació de «catalanista rojo-separatista». Com que la quinta de 1934 havia estat cridada a files durant la guerra, quedà lliure de tornar a fer el servei militar, però no li concedeixen salconduits per poder fer muntanyisme al Pirineu fins al 1950. (Font: Ligos, 1999: 108-110).

Punsola i Vallespí, Josep (Mataró, 19-8-1913 - 10-5-1949). Considerat poeta del

poble de Mataró. Membre actiu de la Unió Excursionista de Catalunya. Després d'acabada la guerra va exiliar-se a França. Fou tancat al camp de concentració de Sètfons a Occitània. Quan retornà a Mataró treballarà intensament per recuperar la cultura catalana. Activista cultural. Participà amb Enric Fité pel cinema a Mataró. (Font: Punsola, 1989).

Quintana i Bassas, Camil (Mataró, 15-11-1906-Hartheim, 22-9-1941). Marxà a l'exili i va acabar amb una Companyia de Treballadors Estrangers. Entre el 20 i el 25 de maig de 1940, fou capturat a Amiens, al Departament du Nord o Pas de Calais. L'empresonaren al camp de presoners de guerra XIII-A Hohenfels-Oberpfaiz (nord-est de Nuremberg) i al VII-A Moosburg (matrícula: 400689). El 5 d'agost de 1940 surt en un comboi amb 398 republicans, dels quals en moriren 252. Arribà a Mauthausen el 6 d'agost de 1940 (matrícula: 3481). Fou traslladat a Gusen el 24 de gener de 1941, (matrícula: 9601) i després a Hartheim el 21 d'agost de 1941, on morí assassinat a la càmera de gas el 22 de setembre de 1941. (Font: Colomer, 2013, Amical de Mauthausen-Barcelona i Xavier Clavell. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Rabat i Simon, Josep (Mataró, 1893 - 1895). ACR. botiguer. Casat amb **Teresa Latorre i Mari**. President d'ACR de Mataró. Alcalde de Mataró entre març-desembre de 1933. El 1935, fou membre del Comitè Antifeixista de Mataró. President de la Comissió de Proveïments el juny de 1938. Després regidor de Finances i de Cultura. S'exilià a França amb la seva esposa, al camp de Barcarès (pavelló 10, barracó 79). Posteriorment s'embarcà en el vapor *Sinaia* cap a Mèxic. (Font: Arxiu Històric Fundació Pablo Iglesias i Colomer, 2006).

Ramírez i Segado, Joan. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques estava «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona i Colomer, 2006).

Reniu i Costa, Paquita (Granollers, 8-11-1909 - ?). POUM. Filla d'Agustina Costa i Cardona, vídua amb dues filles, la Paquita i la Carme. Remalladora a Can Ramon Domingo. Dona representativa de la seva organització femenina. Membre del Comitè local del POUM. Detinguda amb **Sebastià Rodon** del POUM el 24 de juny de 1937 arran del Fets de Maig i la conseqüent persecució a militants del POUM. Segons rumors vamarxar a França si bé no ha pogut ser corroborat. (Font: Colomer, 2006).

Roig i Bruguera, Josep (Mataró, 1921 - ?). CNT. Joventuts Llibertàries. Treballador del Forn del Vidre. Al començament de la guerra marxà amb la Columna Malatesta, retornà a casa i posteriorment s'incorporà a la 42a. Divisió d'Artilleria a Arenys de Mar. El 2 d'agost de 1939, al Consell de Guerra de Barcelona, es considerà que havia d'anar al Tribunal Tutelar de Menors. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques es considerava «evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona, Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Rossell i Presas, Antonio (Mataró, 1919 - ?). CNT. Durant la guerra havia lluitat amb la columna Malatesta. El 12 de setembre de 1939 s'inicià un procediment judicial contra ell. El 28 de febrer de 1953 es resolgué amb sobreseïment de la causa per manca de proves. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre, segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques era

«evadido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona, Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Rovira i Bázquez, Joan (Mataró, 24-6-1918 - ?). No s'han trobat antecedents familiars a Mataró. S'exilià. Arribà al camp de Dachau el 9 gener de 1944 (matrícula: 61273). Fou traslladat el 14 de març de 1944 a Natzweiler Struthof (matrícula: 19010). Segons l'Amical de Mauthausen és un deportat als camps nazis amb familiars a Mataró. (Font: Amical de Mauthausen-Barcelona i Xavier Clavell).

Rovira i Rovira, Esteve (Cabrera, 5-6-1898 - Gusen, 1941). Barber d'ofici i activista cultural del seu poble. Portà el cafè l'Atlàntida. Va crear la revista *El cor del Poble* i escrivia a diversos diaris mataronins. S'exilià el 1939 i fou internat als camps d'Argelers, Sant Cebrià i Agde. Sortí per incorporar-se a la Companyia Espanyola de Refugiats per construir fortificacions de defensa prop de la frontera de Bèlgica (Línia Maginot). Detingut a França pels alemanys el setembre de 1940, fou traslladat al camp de presoners de guerra V-D Estransburg (matrícula: 2559). Sortí en un comboi l'11 de desembre de 1940 amb 846 republicans dels quals en moriren 449. Ingressà al camp de concentració de Mauthausen el 13 de desembre de 1940 (matrícula: 5231). El febrer fou traslladat a Gusen on morí assassinat al cap de set mesos. (Font: Amical de Mauthausen-Barcelona, Colomer, 2006 i 2013 i entrevista a la seva filla Roser).

Sala i Berga, Francesc (Mataró, 10-4-1906 - 7-5-1977). CNT. Fill de Francesc Sala i de Dolors Berga. Teixidor. L'agost de 1938 s'incorporà a la quinta de l'exèrcit, a 51 brigada d'Infanteria de Marina i fou

destinat a Lleida. Una vegada aquesta unitat va quedar desarticulada, tornà a casa seva a Mataró. El 23 de febrer de 1941 s'exilià a França i amb un passaport facilitat a Marsella, tornà a Mataró. Fou detingut i internat a un camp de concentració a Figueres. Després el traslladaren a un camp d'Unamuno a Madrid i després al camp de Burgos. (Font: Giménez, 2019 i Padró Municipal de 1936).

Sala i Vives, Joan (Mataró, 2-2-1903 - 21-2-1984). Jornaler. Casat amb Antònia Ruiz i Gari. Marxà a l'exili i fou internat a Argelers. (Font: Xavier Clavell i familiars).

Sala i Vives, Manel (Mataró, 24-2-1912 - 20-2-1998). Marxà a l'exili i fou internat a Sant Cebrià. (Font: Xavier Clavell i familiars).

Salvador i Oliveras, Joan (Sant Feliu de Guíxols, 1-1-1911 - Gusen, 4-4-1941). Fill de Mateu Salvador i Masferrer i de Francesca Oliveras, tots dos de Verges (Girona). El germà de Joan va venir a viure a Mataró el 1929 amb la seva muller, Maria Maspoch i Boch. Vivien al Torrent en una agència de transports. (Font: Amical de Mauthausen-Barcelona i Xavier Clavell).

Sánchez i Izquierdo, Fulgenci. Treballador de la Cooperativa del Forn del Vidre. Segons el Tribunal de Responsabilitats Polítiques es troba en «paradero desconocido». (Font: Arxiu de l'Audiència Nacional de Barcelona, Colomer, 2006 i Giménez, 2019).

Serra, adjunt de **Miquel Suñé** de la CNT. (Font: Maria Salicrú-Maltas, procedent de la seva entrevista a Montserrat Suñé, filla de Miquel Suñé, exiliat de la CNT).

Serra i Genisans, Josep (Mataró, 15-5-1900 - 1983). ERC. Mecànic-torner. El 16

d'octubre de 1936 esdevindrà regidor per ERC, destinat a Assistència Social. A finals de 1938 fou alcalde accidental fins el final de la guerra. Marxà a l'exili amb la seva muller **Montserrat Romagosa i Estrada** (Tossa de Mar, 1900 – Mataró, 1957) i la seva filla **Maria** (Mataró, 8-4-1924). Van marxar tota la família i dues persones més amb un cotxe de l'Ajuntament de Mataró i amb documents que l'acreditaven com a alcalde. Pel camí es van trobar amb diversos bombardeigs d'avions italians i es refugiaven sota els arbres. La gent de les masies sovint els ajudava donant-los pa. Quan van arribar a prop de la frontera van llançar el cotxe en un barranc i van travessar els Pirineus amb la neu fins els genolls. Al arribar a la frontera, els gendarmes els van requisar els ganivets i les tisores, i van separar els homes de les dones i els infants. Serra va ser empresonat al camp d'Argelers i la mare i la filla van ser conduïdes en un edifici molt brut. Gràcies a un familiar, en Joan -germà del pare-, van poder connectar amb uns familiars que vivien a Montalban. Aquests els van poder rescatar i els van donar allotjament a un pis propietat de la família que estava damunt d'un magatzem de pomes. La seva mare es guanyava la vida cuinant per refugiats i la Maria, com que sabia una mica de francès, va anar a treballar a la botiga que tenien aquests familiars. La mateixa família va alliberar Josep Serra del camp d'Argelers. Per la sortida, en Joan i en Josep van haver de fer una comèdia. En Josep es va vestir amb «trajo i sombrero» figurant com si hagués anat a visitar un refugiat i van passar tots dos com aquell qui res. En Josep es va poder reunir amb la seva família Montalban, on va fer de pagès a diverses masies. La Maria recorda amb certa il·lusió quan li van proposar fer de model a un Institut d'Art. La Creu Roja i el

Govern francès no els va ajudar amb res, es van haver d'espavilar. A Montalban hi van estar dos anys i quan els alemanys van entrar a París, sabent els perills que això comportava, van anar a viure Montpeller, on en Josep va entrar a treballar a una fàbrica alemanya d'avions i més tard en un bar. La Maria va treballar a una forneria i després a una formatgeria. Més tard també va anar a collir maduixes i a estones cuidava un infant. El 1943, la mare i la filla van tornar a Mataró. Quan van entrar a casa seva, al carrer d'Argentona cantonada Sant Isidor, van comprovar que els hi havien pres tot, fins i tot els mobles. Van haver d'anar a viure a casa de la mare de la Montserrat. Gràcies a unes cartes de recomanació d'unes monges d'un convent de Mataró, que estaven agràides pel suport que els havia fet durant la guerra civil en Josep, ell va poder creuar la frontera. A l'arribada a Mataró, el van empresonar un temps a la Model. (Font: Arxiu dels Pirineus Orientals de Perpinyà, Colomer, 2006 i entrevista a Maria Serra de Margarida Colomer) .

Serradell i Pérez, Josep (Román) (Canals, València 1917 - Mataró 2004). PSUC. Dirigent del PSUC i posteriorment del PCC. Va ser fundador de la JSUC a Tortosa el 1936. Lluità al front d'Aragó. El 1939 s'exilià a França on va ser detingut i empresonat a la fortalesa de Cotlliure i traslladat posteriorment al camp de Vernet d'Ariège. Posteriorment va sortir en llibertat i anà a Bordeus, on s'embarcarà cap a Mèxic. El 1941 va començar la seva relació de parella amb Margarida Abril. El 1943 esdevingué membre del Comitè Central del PSUC i l'any següent l'enviaren a Catalunya on serà el responsable de l'aparell del partit en diferents moments a Madrid i a Donostia, tornant-se amb Gregorio López Raimundo i Pere Ardiaca.

El maig de 1958, s'instal·là definitivament a Catalunya on es dedicà a formar noves cèl·lules i a l'extensió del PSUC. El 1984 es creà el PCPE en el qual Román és escollit responsable d'organització. Ocuparà aquest càrrec fins el 1989 quan tornarà a Mataró, per problemes de salut. Morí a Mataró el 2004, als 88 anys. (Font: Serradell, 1995).

Soler i Moreu, Joaquim (Mataró, 22-3-1895 - Barcelona, 1974). Delineant. Casat amb Lluïsa Herreros en primeres núpcies i en segones amb Mercè Cornudella i Lozano. De molt jove feia de reporter fotogràfic al diari *El Dia Gráfico*, passà tot seguit a treballar a Pathé Frères. També feia de càmera per la Fows News, la Metro Goldwyn Mayer... Fou director artístic i operador de cinema a Catalunya el 1936. El 1937 treballà a Laia Films, creada per la Generalitat. Durant aquesta etapa, va filmar documentals i participà en el rodatge d'*Espanya al dia*, però mai va tenir-hi cap càrrec polític ni cap responsabilitat exclusiva. Va marxar a l'exili el 1939, mentrestant la seva dona romaní a Barcelona. Ingressà al camp d'Argelers. Amb l'esclat de Segona Guerra Mundial i l'ocupació alemanya a França, Soler fou destinat a Catús, on farà treball captiu al Grup de Treball de «formació d'estrangers». El maig de 1944 fou deportat a Pömmmerle (antiga Txecoslovàquia). Des d'allà endegarà un llarg procés per retornar a Barcelona, que no es va fer efectiu fins el 1949. Havia estat pioner del cinema a la joventut. Va morir el 1974 a Barcelona, en el major dels anonimats. (Font: Ramon Salicrú i Encarnació Soler).

Soriano i González, Elies (Mataró, 31-5-1914 – Gusen, 19-11-1941). Tintorer. Al 1936 va marxar a lluitar al front republicà.

El 1939 s'exilià a França i fou tancat a Argelers. Quan va començar la Segona Guerra Mundial va construir trinxeres amb una Companyia de Treballadors Estrangers. El 26 de juny de 1940 el capturen a Sablé-sur-Sarthe o Loire-Atlantique. Fou empresonat a Le Mans al X-B Sandbostel (matrícula: 82887). El 28 de febrer de 1941 sortí en un comboi amb 254 republicans, dels quals en moriren 180. El 3 de març de 1941 arribà a Mauthausen (matrícula: 3722). El 8 d'abril de 1941 fou traslladat a Gusen (matrícula: 12142) on morí el 19 de novembre de 1941. Durant l'exili va escriure a la família. Quan va acabar la Segona Guerra Mundial, la família va rebre una carta amb la notícia de la seva mort. (Font: Entrevista a familiars; Colomer, 2013; Amical de Mauthausen-Barcelona i Xavier Clavell. Per saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Soto i Reinoso, Ramon (Güéjar, Granada 24-3-1912 - Linz II, 31-5-1944). Segons l'Amical de Mauthausen tenia familiars al Carrer de Torrijos núm.2 de Mataró. Exiliat a França, s'incorpora en una Companyia de Treballadors Estrangers. El fan presoner a Angulema (XVII-B Krems-Gneixendorf, matrícula: 30108). Viatjà en un comboi amb 341 republicans, dels quals en moren 135. Arribà a Mauthausen el 19 de desembre de 1941 (matrícula: 4261). Fou traslladat a Linz on va morir el 31 de maig de 1944. (Font: Amical de Mauthausen-Barcelona i Xavier Clavell).

Suñé i Anastasi, Miquel (Mataró, 1900 - 1973). Paleta de professió. Militant de la CNT. De molt jove fou empresonat a la presó de Montjuïc, i després fou destinat a fer el servei militar a Àfrica. Durant la guerra fou cap del ram de la construcció de Mataró. Participà en les obres del

desviament de les Rondes. Com a representant de la CNT va assistir el gener de 1938 al Ple de la CNT a València. El 1939 s'exilià a França, on ingressà als camps d'Argelers i de Bram, fins que va poder sortir per anar a treballar gràcies a uns empresaris francesos. Treballà per a la resistència durant tota la Segona Guerra Mundial donant suport al Dr. Braun, fent operacions clandestines en un subterrani de Tolosa de Llenguadoc. Tornà a Mataró al 1965. (Font: Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2020, escrit i llegit per la seva filla Montserrat Suñé de 89 anys).

Tarragó i Saurí, Josep (Calella, 1895 - Mataró 14-1-1977). Impressor. Treballà a l'impremta Vila, a Can Tria i després de la guerra a Can Miralpeix. Era soci de la Unió Excursionista de Catalunya. La família considera que era un republicà d'esquerres. A l'entrada dels franquistes es va exiliar. Fou internat a Argelers d'on fou alliberat i entrà a treballar a un taller d'impressió a Carcassona on es va quedar fins que va tornar a Catalunya. Escrivia articles amb el pseudònim de Jordi Muntanyes. Cada vegada que venia el dictador, el detenia la guàrdia civil i el tancaven a la presó de Mataró. (Font: Guifré Tarragó).

Tristany i Alsina, Miquel (Mataró, 1915 - ?). JSUC. El 1937 va ingressar a l'exèrcit republicà al front d'Aragó. S'exilià a França per Prats de Molló. Va estar als camps de Sant Cebrià, Argelers i Agde. (Font: Salicrú-Maltas, 2015: 9).

Vázquez. Comunista. Podria tractar-se del capità Vázquez que marxà a l'exili amb Montserrat Julió. S'exilià amb la seva muller i les seves dues filles: **Marujita i Rafaela**. (Font: Julió, 2003).

Verdalet i Guardiola, Maria (Blanes, 1907 - ?). Durant la guerra farà d'infermera a Valldemia. El 1939 s'exilià i viurà a França amb el matrimoni Jaume Comas i Jo (Font: Rosa Montero Verdalet i Xavier Clavell).

Verdalet i Guardiola, Lluís (Blanes, 26-4-1918 – Mener, 14-10-2005). El 1939 s'exilia i s'estableix a Mener (França). Es casarà amb una tal Carme de Torregrossa (Lleida). (Font: Rosa Montero Verdalet i Xavier Clavell).

Verdalet i Guardiola, Francesc (Blanes, 14-7- 1914 – Mauthausen, 17-10-1941). PSUC. El 1918, la família es va traslladar a viure a Mataró. Quan deixà l'escola, va treballar a Can Gassol fins l'inici de la Guerra Civil. Va ser un home actiu a nivell cultural i polític. Escrirà articles al *Diari de Mataró* i al diari *Llibertat*. Milità a la USC i després al PSUC. A finals de 1936 marxà al front i el 1939 emprèn l'exili. És tancat al camp de refugiats d'Argelers on s'incorpora a la 1098 Companyia de Treballadors Estrangers el juny de 1940. És detingut pels alemanys i traslladat a Francaltroff i Faulquemont (matrícula: 87486) a construir «casamates» i, posteriorment, a Dalle, Latry. El 25 de gener de 1941 surt en un comboi amb 1.472 republicans, dels quals en moriren 1.079. Arribà a Mauthausen el 27 de gener de 1941 (matrícula: 5841) on va ser destinat a la construcció de carreteres a 27° sota zero. Verdalet emmalaltí, diagnosticat de tuberculosi incurable i, tot i que va millorar, el 27 d'octubre de 1941, li van posar una injecció de petroli directament al cor. Tenia 27 anys. (Font: Rosa Montero Verdalet; Colomer, 2013; Amical de Mauthausen-Barcelona i Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2018, resum escrit i llegit per Anna Comas. Per

saber-ne més vegeu: Aranyó-Soriano, 2017).

Vicente i Anadón, Pascual. Neix abans del 1914 a Fuenteferrada (Terol). El 1921 ja viu a Mataró. El 1939 s'exilia a França on lluità amb la resistència fins que se'n perd el rastre. La família ha estat reticent a parlar-ne. Quan era a França va enviar correspondència durant uns anys. Segurament va morir a França. (Font: Xavier Clavell i entrevista als familiars Isabel Tirado i Pep Riera).

Vicente i Anadón, José. Neix a Mataró el 12 de novembre de 1921. Fill de Miguel i de Celestina. Vivien al carrer de Churruca, 8. Era forner d'ofici. Anà a lluitar al front. Marxà a l'exili i ingressà al Grup de Treballadors Estrangers espanyols (núm. 528), Nòu Vic d'Ussel (Corresa). Passà a la resistència amb els maquis. Va escriure alguna carta però després se'n va perdre la pista com succeí amb el seu germà. El 23 d'abril de 1941 vivia a França, a Caishon. (Font: ACM referència 9827; Xavier Clavell; Salicrú-Maltas, 2015: 17 i entrevista als familiars Isabel Tirado i Pep Riera).

Vidal i Reguant, Mercè (Mataró, 14-6-1921 – Montreal, 27-1-2008). Filla d'Onofre Vidal Rosell (ERC), casat amb Carme Reguant Carol. Va estudiar a l'Escola Racionalista del Forn del Vidre. Durant la Guerra Civil fou infermera a l'Hospital Joaquim Costa (Salesians), on hi residien els militars de les Brigades Internacionals. El gener de 1939 marxà a l'exili i fou internada al camp d'Argelers. El seu oncle la va poder rescatar i la portà a casa seva, a Perpinyà. Després va anar a viure a Pià, al nord de Perpinyà i més tard va anar a París on es casà amb Esteve Fígols, àlies Espartac, sindicalista de la CNT i mestre a

l'Escola Racionalista del Forn del Vidre. El matrimoni va tenir dues filles: la Sylvie i la Florence. Posteriorment van anar viure a Canadà. (Font: Colomer, 2006; Xavier Clavell i Dia Nacional de l'Exili i la Deportació 2020, escrit i llegit per la familiar Aurora Jubany).

Vilanova i Benaiges, Joan (Rasquera, Tarragona 9-7-1900 - 1983). CNT. Paleta. Casat amb Clemència Vilanova i Borràs. Viu a Mataró des del 1924, al carrer de Don Magí núm.5. Fou President del Sindicat de l'Espectacle durant la guerra a Mataró. S'exilia a Argelers. (Font: Salicrú, inèdit i Padró Municipal de 1936).

Bibliografia

ARANYÓ GINÉ, Bernat - SORIANO MARTÍNEZ, Gemma (2017). "Stolpersteine: petits monuments per a la dignificació dels mataronins assassinats i/o humiliats pel nazisme". *Sessió d'Estudis Mataronins*, núm. 34.

BALLESCÀ I PRAT, Joan (1977). *Vivències d'un soldat català a la guerra d'Espanya. 1936-1939*. Mataró, gener.

BARRERA I PUIGVÍ, Agustí (1992). "Els mataronins exterminats als camps nazis", VIII Sessió d'Estudis Mataronins, 19-10-1991.

COLOMER I ROVIRA, Margarida (2006). *La Guerra Civil a Mataró 1936-1939*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

(2007). *Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya*. Nous Horitzons.

(2013). *La postguerra a Mataró 1939-1952*.

Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

(2018). *Josep Abril. Alcalde de Mataró afusellat pel franquisme*. Fundació Josep Irla.

(2019). *Consol Nogueras. Primera regidora de Mataró*, Fundació Josep Irla,

COMAS I VALLS, Anna (2010). *Guerra i exili dels socialistes mataronins*. Ed. PSC de Mataró.

CUSACHS I CORREDOR, Manuel (1997). *El Cinema a Mataró. 1939-1997*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura.

GIMÉNEZ, Joan (2019). *Mataró 1936-1945. De la revolució a la repressió*. [2 volums, Premi Iluro 2018] Mataró: Fundació Iluro.

JULIÓ I NONELL, Montserrat (2003). *Vida endins. Crònica d'un exili*. Ed. Viena.

LIGOS I HERNANDO, Víctor (1999). *Cent anys d'excursionisme mataroní. 1898-1998*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura.

MASRIERA I BALLESCÀ, Francesc (2012). *Joan Layret i Pons (1911-1975)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

PAGÈS I BLANC, Pelai (Cord.) (2000). *Diccionari Biogràfic del Moviment Obrer del Paísos Catalans*. Les biografies de Mataró foren escrites per Margarida Colomer. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

PUIG I CADAFACH, Josep (2003). *Memòries*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

PUIG I PLA, Josep. (2005). «Les Lliçons de

la Història». *Veterans socialistes homenatjats*. Ed. PSC. Mataró.

PUNSOLA VALLESPI, Josep (1989). *Obra poètica completa*. Edició a cura de Maria-Mercè Bruguera, Editorial Alta Fulla, col·lecció Caps de bou, 12, Mataró.

RENIU I CALVET, Josep (1998). *Esteve Albert i Corp: esbòs biogràfic*. Edició a cura de Josep Puig-Pla. Dosrius: Ajuntament de Dosrius.

ROIG I FRANSITORRA, Montserrat (1977). *Els catalans als camps nazis*. Barcelona: Edicions 62.

SALICRÚ-MALTAS, Maria (2015). *Francesc Tristany i Alsina. Una vida de lluita pel socialisme*. Ed. PSC, Mataró.

SALICRÚ I PUIG, Ramon (2006). *Mataró, carrer a carrer. Nomenclàtor de la ciutat*. Mataró: Patronat de Cultura.

(2013). *Guerra i Exili de Socialistes Mataronins*. Ed. PSC. Mataró, abril.

(Inèdit). *Persones i Famílies de Mataró*.

SERRADELL, Josep "Román" (1995). *Clandestinos*. Ed. PCC, Barcelona.

Publicacions del Museu-Arxiu de Santa Maria. Centre d'Estudis Locals.

XAUBET I VILANOVA, Josep (1994). «Aproximació a l'exili a Catalunya a través dels mataronins». Revista *Fulls*, núm. 49, Mataró, abril.

Arxius

Arxiu Comarcal del Maresme (ACM). Padró Municipal (de 1930 a 1936).

Audiència Nacional. Barcelona. Tribunal

Superior de Justícia. Expedient 1724/1939.
Archivos Históricos Españoles. PARES
Amical de Mauthausen. Barcelona
Fundación Pablo Iglesias. Madrid
Fundació Josep Irla. Barcelona
Museu Memorial de l'Exili. La Jonquera
Pirineus Orientals. Perpinyà

Arxius pendents de consultar:

Pirineus Orientals Perpinyà, Memorial
Democràtic, Josep Tarradellas al Monestir
de Poblet i altres.

Altres Fonts

Treballadors inculpats del Forn del Vidre.
Viquipèdia. Casals Catalans i Exiliats del
franquisme a Mèxic, Argentina, Xile, Costa
Rica, Cuba, etc.

Nota: Aquest article ha estat revistat i
adequat estilísticament per Maria Salicrú-
Maltas i Jaume Vellvehí.

ANNEX I¹

30 ABR. 1951 Relac 145

RELACION DE ELEMENTOS QUE MARCHARON A FRANCIA O AL EXTRANJERO,
APARTIR DE 15 DE ENERO DE 1.939, durante el G.M.N.

Refome n/.

Amat Pujadas, Buenaventura	7.656
Arias Rubio, Angel	6.255
Arnó Castañé, Juan	6.175
Atxerol Vilaseca, Teresa	9.357
Bañesteros Alcalde, Enrique	1.782
Bancells Parés Luis	1.118
Bes Colomer, Juan	6.093
Bellevista Gual, Ladislao	5.743
Vives Isern, José	8.045
Vivó Torrent, Francisco	7.116
Vila Masachs, José	710
Bilbeny Bosch, Joaquín	5.353
Villaverde Martínez, Anselmo o Eusebio	1.109
Calls Silvestre, Carlos	7.841
Camps Fajol, Santiago	
Campuzano García, Miguel	5.759
Carles Serra, Emilio	6.025
Carniago Gargojo, Pascual	7.658
Cirés Marlés Baldomero o Wladimiro	8.470
Comas Jo, Jaime	2.493
Compte Buixó Liberto	1.254
Costa Pagés Raul	1.851
Cruixent Rovira Salvador	5.746
Delmau Dominich, Enrique	5.126
Diaz Moré, Jaime	6.227
Escalé Rabaseda Angel	6.413
Ferrer Filaner Arturo	6.023
Gallardo Galera Pedro	6.065
Gascons Gacia Tomás	8.466
Gracia Quilez, Juan	1.380
Gual Masoller Julián	1.311
Julió Malaret, Celestino	8.271
Layret Pons, Juan	750
Lozano Molins Enrique	7.382
Leonart Pelegrí, Juan	8.385
Maciá Comas, Antonio	5.723
Mandil Valls, Pedro	364
Mascarell Calvet, Manuel	5.125
Masuet Floriach Juan	5.038
Matóns Colomer Alejandro	5.805
Molist Valls Ramón	8.061
Montserrat Comerma, Joaquín	8.050
Montserrat Pallejá, Joaquín	2.752
Noguera Seda Consuelo	
Nonell Brunet, Francisco	
Oleart Pladevall Alberto	2.385
Pedemonte Comas Luis	
Peiró Olives, Aurora	5.752
" " José	5.751
" " Juan	5.750
" " Liberto	5.749
Pou Calvet Mateo	9.429
Puig Marqués, Alberto	8.999
Roig Farrés, Jaime	5.318
Ros Clupés, Antonio	1.919
Rosquillas Magriñá, Alfonso	7.772
Sensegundo Uelés, José Enrique	5.721
Soria Carreño, Angel	3.718
" " Dolores	
" " José	6.029

30 ABR. 1951

¹ ACM. Jutjat Municipal. Fitxes de presó i altres documents. 70-203-UD.269. Aquest document ha estat localitzat un cop el treball ja estava a impremta, però donada la seva rellevància hem decidit reproduir-lo. De les seixanta persones del llistat, vint-i-quatre ja consten en la nostra relació.

ANNEX II

Llistat de les persones exiliades de Mataró

(Darrera actualització, 27 de gener de 2020)*

MARIA SALICRÚ-MALTAS

GRUP D'HISTÒRIA DEL CASAL DE MATARÓ

GRUP DE RECERCA DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA DE MATARÓ

-Margarida Abril i Gonzàlez (d'Argentona, una de les fundadores de les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya a Mataró. Companya de Josep Serradell "Román" del PSUC i després del PCC. Exiliats a Mèxic)

-Daniel Altabella i García (que morí abans d'entrar a França)

-Francesc Anglas i Sarlat, Jaume Comas i Jo, Joan Bellsollell i Vilella, Fernando González Cassany i Francesc Verdalet i Guardiola. (Tots ells socialistes. Verdalet fou un dels 10 mataronins deportats en camps de concentració nazis. L'assassinaren a Mauthausen. El seu germà Lluís també s'exilià)

-Joan Bachs i Cortina (que ajudà a moltes persones a exiliar-se)

-Joan Ballejà i Prat (membre de

Nosaltres Sols!, refugiat a Argelers, afí a l'Estat Català i a ERC)

-Cristina Bartrolí Leal (de la CNT, que s'exilià amb el seu marit Enric Ballesteros)

-Ladislau Bellavista i Gual (militant de la CNT, primer teixidor i després cooperador del Forn del Vidre que morí a Aspres sur Büech)

-Joaquim Bilbeny i Bosch (militant d'ERC. S'exilià a Mèxic)

-Eduard Calpe i Pérez (de la CNT, detingut per la Gestapo, que va aconseguir escapar-se)

-Josep Calvet i Perramon (sindicalista, membre del PSUC, regidor i membre de la Comissió de Sanitat de l'Ajuntament de Mataró)

-Miguel Campuzano i García (lliurepensador, anarquista, que de França passà a Santa Domingo i després a Veneçuela amb al seva esposa Harmonia Dalmau, tots dos professors de l'Escola Racionalista del Forn del Vidre)

-Trini Castellanos (de Ribes de Freser, que anys després de tornar de l'exili va venir a viure a Mataró)

-Salvador Cruxent i Rovira (d'Esquerra Republicana de Catalunya, promotor del Forn del Vidre, Alcalde de Mataró durant la República i el principi de la guerra. Exiliat a Miami)

* Dades extretes de l'article «L'exili republicà, memòria històrica» de Ramon Salicrú i Puig, publicat al llibre *Guerra i exili de socialistes mataronins* (PSC Mataró, 2013). També del llibre *Mataró, carrer a carrer. Nomenclàtor de la Ciutat* (Patronat Municipal de Cultura, 2006), del mateix autor. Al llistat també s'han afegit els noms d'altres exiliats i exiliades que s'han extret del llibre *La Postguerra a Mataró (1939-1952)* de Margarida Colomer i Rovira (PAM, 2006) i dels dos volums del llibre *Mataró 1936-1945. De la revolució a la repressió* de Joan Giménez i Blasco (monografia guanyadora del Premi Iluro 2018). Així mateix, s'han afegit d'altres noms que m'han anat comentant familiars i coneguts d'exiliats.

-Enric Dalmau i Domenich (del PSUC, membre del Comitè Local Antifeixista, participant amb els maquis de les Brigades Araneses)

-Joan Font (nascut a Palafrugell, que havia treballat a Mataró, escorta de Manuel Azaña)

-Manuel Fontanals i Matheu (escenògraf, que residí a Mèxic)

-Josep Galdón i López (anarquista exiliat a França)

-Julià Gual i Masoller (home nacionalista, promotor cultural, exiliat a Perpinyà)

-Pasqual Leal i Terol (també anarquista, del Comitè de Salut Pública, que presidí la Comissió de Governació de l'Ajuntament de Mataró)

-Joan Layret i Pons (membre de Nosaltres Sols!. Morí a Veneçuela)

-Francesc Lladó i Casas (membre del Comitè de Salut Pública, que estigué a Argelers i que es convertí en membre de la Resistència)

-Sr.Lleonard (teixidor de la CNT)

-Jaume Lluís i Mas (de la FAI, Cap de la Policia Municipal, home radical, detingut a Casablanca, després afusellat)

-Manuel Mascarell Calvet (de la CNT que treballava al Forn del Vidre)

-Silvano Merino Díaz (sergent de la caserna de Mataró. Al tornar a Espanya, va ser condemnat a tres anys de presó)

-Ramon Molist i Valls (anarcosindicalista, membre del denominat Comitè de Salut Pública, Alcalde de Mataró. Morí a Dia, Occitània)

-El matrimoni Muntané (que visqueren a Carcassona, membres de la resistència. La mare es deia Generosa, i era una cosidora

molt coneguda del carrer Llauder)

-Consol Nogueras (primera regidora de la ciutat, militant d'ERC) i el seu fill Santiago Carbonell Nogueras (que treballava al Forn del Vidre)

-Lluís Pedemonte (de la CNT, teixidor)

-Paquita Pla i Bosch (obrero tèxtil, va perdre el braç i la cama al bombardeig del 3 de desembre de 1938. S'exilià a França per poder-se operar)

-Hermínia Puigsech i Puig (nascuda a Mataró, filla de Ramon Puigsech i Homs, Alcalde de Tordera, membre del PSUC. Membre de la resistència francesa)

-Paquita Rodón (del POUM)

-Antonio Rosell Presas (de la CNT que treballava al Forn del Vidre)

-El Sr. Serra, adjunt del Sr. Miquel Suñé (de la CNT)

-Joaquim Soler i Moreu (importantíssim cineasta català treballador de Laia Films durant la República i la guerra, refugiat a Argelers núm.769 dissenyà com s'havia d'acondicionar el camp, treballa a Figeac, detingut pels nazis és deportat a un camp a Txèquia on ha de treballar de dissenyador per ells. Acabada la segona guerra mundial, va poder tornar)

-Miquel Suñé i Anastasi (de la CNT, responsable d'obres de Mataró, que formà part de la resistència a Carcassona)

-El Sr. Vázquez (carabiner, comunista, maqui, empresonat al Penal de Burgos durant 20 anys)

-Lluís i Maria Verdalet Guardiola, germans de Francesc, deportat i assassinat pels nazis.

-Els Germans Vicente Anadón (que havien freqüentat la Casa del Poble socialista)

-Mercè Vidal i Reguant (infermera de l'Hospital Internacional, del PSUC)

-Joan Vilanova i Benaiges (de la CNT, que estigué també al camp d'Argelers)

-Família Julió (membres del PSUC)

-Família Peiró i Olives (El pare, Joan Peiró i Belis, destacat líder de la CNT, Ministre d'Indústria durant la Segona República, fou

afusellat pels franquistes el 1942 després que els nazis el detinguessin a França)

-I tots aquells que s'hagueren d'exiliar durant el tardor franquisme com en Ramón Morales Morago.

-I tants altres exiliats mataronins i mataronines...més d'un miler que esperem algun dia poder recuperar en aquest llistat per dignificar-los.